
TARTU ÜLIKOOLI MUUSEUM

AASTAARUANNE

2023

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
MUUSEUM ARVUDES 2023. AASTAL.....	4
MUUSEUMI OMATULU	7
EKSPOSITSIOON JA NÄITUSED.....	7
HARIDUSTEGEVUS.....	8
ÜRITUSED JA PROGRAMMID	12
HOIU- JA KOGUMISTÖÖ	13
TEADUSTÖÖ	16
ÕPPETÖÖ, PRAKTIKAD JA JUHENDAMISED	20
TOOMPOOD	20
TURUNDUS JA KOMMUNIKATSIOON	21
TARTU 2024 KULTUURIPALINNA PROJEKT	22
OSALEMINE TÖÖRÜHMADES JA ORGANISATSIOONIDES.....	24
ARENDUS-, HALDUS- JA MAJANDUSTEGEVUS	25
LISA 1. Tartu Ülikooli muuseumi näitused 2023. a.....	26
LISA 2. Kogude juurdekasv ja seis 2023. a	33

NB! Sel aastal ei järgi aruanne arengukava struktuuri. Ühtlustame need alates 2024. aastast.

Lühendid

TÜM – Tartu Ülikooli muuseum

KM – kunstimuuseum

TK – toomkirik

TT – tähetorn

SISSEJUHATUS

Tartu Ülikooli muuseumi jaoks oli 2023. aasta edukas. Kasvas nii külastatavus (joonis 1) kui omatulu (Joonis 3). Tegevuskavas ette nähtud tegevused teostati plaanipäraselt tänu edukatele rahataotlustele, kuigi aastaplaanis ei osatud ette näha nii suurt kaupade ja teenuste kallinemist. Muuseumisse jõudis u 56 000 inimest, kuigi vähenes haridustegevustes osalejate hulk (Joonis 4).

Näitusegevus toimus kõikide muuseumi majade näitusepindadel. Aasta alguses valmis toomkiriku 7. korruse näitusesaali püsinäituse uuendus „Mis on valgus? Georg Friedrich Parroti füüsikakabinet“. Ajutiste näituste saalis lõppes jaanuaris Eesti Tervisemuuseumi loodud vaimsele tervisele pühendatud näitus „Palju õnne?!“, millele järgnes Krista Piirimäe kureeritud näitus „Pariisi taeva all II“. Mais eksponeeriti Tartu kultuuripealinna aasta raames toimuva projekti „Elupäästja“ esimese etapi tulemusena Tartu Kivilinna kooli laste tehtud fantaasiatööde näitus. Novembris avati toomkirikus aastanäitus „Kunst või teadus“.

Kunstimuuseumis lõppes mais maailma erinevatest kultuuridest pärit esemeid tutvustav näitus „Iidamast-aadamast. Heaks eluks vajalikud asjad“. Seejärel avati TÜ teadlaste ja õppejõudude loomingut tutvustav näitus „Loovus². Tartu Ülikooli teadlased ja kunstiharrastus“ ning novembris avati aastanäituse „Kunst või teadus“ osanäitus „Maastikumaali geoloogia“.

Tähetornis avati astrofoto konkursitööde näitus. Mais avati tähetorni aias suvenäitus „Päike, meie oma täht“.

Muuseumi kogudes on 2023. aasta lõpu seisuga 230 969 museaali. Riikliku pärandi 5-aastane digiteerimisprojekt lõppes 2023. aastaga. Oluline osa kogudega seotud tööst tulenes Lossi 25 II korruse remondist: ajutisse hoidlasse (osa ajutiste näituste saalist) koliti kogu kasutusel olev museaalne mööbel ning osa avakogust (kokku u 1000 eset, 10 000 arhiiv- ja käsiraamatukogu objekti ja lisaks 72 000 epidiaskoobi slaidi). Riiulitega sisustati täiendav hoidlapind Lossi 3, kuhu koliti museaalid, mida remondi järel ei saanud enam toomkirikus hoiustada. Kogude puhastamine ning tagasikolimise toomkiriku II-le korrusele toimus alates septembrist.

Muuseumi peamine uurimisteema 2023. aastal oli seotud koostööprojektiga „Kunst või teadus“, milles olid meie partneriteks Eesti Kunstimuuseum ja Eesti Kunstiakadeemia. 2023. aasta novembris avati näituse põhiosa TÜM-is ja geoloogia ning kunsti seoste keskendunud osa KM-is. Detsembris ilmus väljaande Tartu Ülikooli Ajaloo Küsimusi 51. aastakäik alapealkirjaga „Kunst või teadus“. Muuseumi aastakonverents toimus 6. detsembril teemal „Teaduskollektsioon – muuseumile, teadlasele, ühiskonnale?“, mis keskendus eritüüpilistele teaduskogudele ning nende kujunemisele ja rollile eri aegadel. Konverentsi ettekanded avaldatakse ajakirja Tartu Ülikooli Ajaloo Küsimusi 52. numbris 2024. aastal.

Meeskonna ühtsuse nimel ja koostegemise rõõmust tehti sügisel väljasõit Mulgi Elamuskeskusesse, peeti jõulupidu, lasti vastlaliugu, viidi läbi aastakoosolek koos meeskonnakoolitusega A. Le Coqi muuseumis.

2023. aasta tõi kaasa ka muutusi TÜ muuseumi personalis. Haridusosakonda lisandus kaks uut töötajat, kuna üks töötaja siirdus vahetussemestriks Gröningeni ülikooli ja kaks töötajat lahkus töölt. Kommunikatsiooniosakonnaga liitus turundusspetsialist ja vahetus kommunikatsioonispetsialist. Septembris võeti tööle TT projektijuht, kes lahkus töölt detsembris.

Muuseumi erinevates tegevustes osales 12 praktikanti (1072 tegevustundi) ja üks vabatahtlik (120 tundi).

Tunnustused:

Kolleegipreemia Aasta Tullio pälvis kuraator Ken Ird.

TÜ Sihtasutus andis välja Karl Laaguse nimelise mälestusstipendiumi, mille pälvis samuti kuraator Ken Ird.

Eesti muuseumiühingu eriauhinna „Terav Pliiats“ pälvis Mariann Raisma.

Muuseumide aastaauhinna laureaat konserveerimistöökategoorias oli projekt „Õppetahvlite uus elu“, teostajad Anne Aruse, Virge Lell, Kristiina Ribelus, Maris Tuuling, Tiina Vint.

Muuseumide aastaauhinna nominent kogude arendamistöökategoorias oli „Nüüdisaegne vaade tänapäeva füüsika algusaega“, teostajad Anne Arus, Ken Ird, Lea Leppik, Tanel Nõmmik, Kärt Soieva, Maris Tuuling.

Soovime tänada meie **koostööpartnereid**. TÜM sai lisaks TÜ toetusele toetust Kultuuriministeriumilt, Muinsuskaitseametilt, Tartu Linnavalitsuselt, Eesti Kultuurkapitalilt, Keskkonnainvesteeringute Keskuselt, Sihtasutuselt Eesti Teadusagentuur, Haridus- ja Teadusministeriumilt.

MUUSEUM ARVUDES 2023. AASTAL**Personal**

31. detsembri seisuga	2023	2022	2021	2020
Töötajaid/täidetud ametikohti	35/28,5	35/26,9	37/27,8	39/28,15

Muuseumikogu suurus

31. detsembri seisuga	2023	2022	2021	2020
Museaalide arv	230 969	223 280	194 784	165269

Teaduskollektsioonidega tehti u 44 000 erinevat toimingut ligi 10 000 objektiga.

Kasutati u 35 000 museaali.

Digihoidlas kasutati u 325 000 faili.

Puhastati ja konserveeriti 31 220 eset.

Digihoidlas on 136 290 museaaliga seotud 890 179 faili, mis on avalikus kasutuses.

Eelarve (allikas TÜ rahandusosakond)

Tulu	2023	2022	2021	2020
KOKKU	1 938 189	1 450 860	1 241 370	1 272 387
Rahastus üldfondist	1 093 593	867 740	797 856	778 566
Teadustegevus	130 997	106 224	66 824	35 555
Renditulu, piletite ja suveniiride müük	235 098	189 041	115 782	125 705
Tulud õppetegevusest	49 841	12 995	16 866	40 185
Muud toetused (s.h Tartu 2024)	428 660	274 863	244 043	193 376
Asutuse arengufond	2 550	5 746	7 360	6 052

Kulu	2023	2022	2021	2020
KOKKU	1 848 904	1 414 790	1 204 419	1 121 95
Tööjõukulud	884 534	736 845	639 776	634 801
Ruumide kulu	397 737	350 307	310 380	271 714
Kantselei- ja majanduskulu	265 528	228 628	178 485	165 770
Koolitus- ja lähetuskulud	22 699	32 703	5 297	1 627
Sisse ostetud õppe- ja teadustöö	5 766	4 919	2 213	760

IT-kulud	23 637	10 644	29 269	7 368
Transpordikulud	9 735	6 115	3 189	2 500
Külaliste vastuvõtt ja erisoodustused	28 158	17 590	7 337	7 233
Investeeringud põhivarasse	181 980	155	0	15 516
Muud tegevuskulud	1 077	1 238	8 947	5 311
Kesksete kulude katmise eraldis	28055	25 647	19 525	19 997

Projektitoetuste laekumine 2023. aastal

26 000 eurot Haridus- ja Noorteamet, Erasmus+ programm õpirändeks

69 000 eurot Kultuuriministeeriumi tegevustoetus

41 360 eurot SA Tartu 2024 projektideks

174 500 eurot Tartu linna eelarvest valgustusprojektiks

112 500 eurot Tartu ülikooli eelarvest valgustusprojektiks

10 000 eurot Tartu linna eelarvest tähetorni tegevusteks

4000 eurot Tartu linna projekt, ürituseks

8000 eurot Kultuurkapital, näitusetevusteks

7500 eurot ETAG teaduse populariseerimiseks

45 500 eurot HTM, teaduskogude säilitamiseks

Külastajad

Kokku külastas muuseumit 55 952 inimest, neist 6825 oli haridusprogrammides osalejad, 39 216 piletiga külastajad ja 9911 rendiüritusel osalejad. Võrreldes 2022. aastaga külastatavus kasvas, kuid ei jõudnud veel koroonaeelsele tasemele. Jätkuvalt tunneme puudust turismigruppidest.

Kasvas ka välis turistide arv. 2023. a käis neid muuseumis kokku 15 841 (2022. a 9898). Kõige enam tuli väliskülastajaid Soomest, Lätist ja Saksamaalt.

2023. a aprillis tuli kasutusele Muuseumikaart, millega käis üheksa kuu jooksul muuseumis 819 inimest.

Tartu Ülikooli muuseum toomkirikus

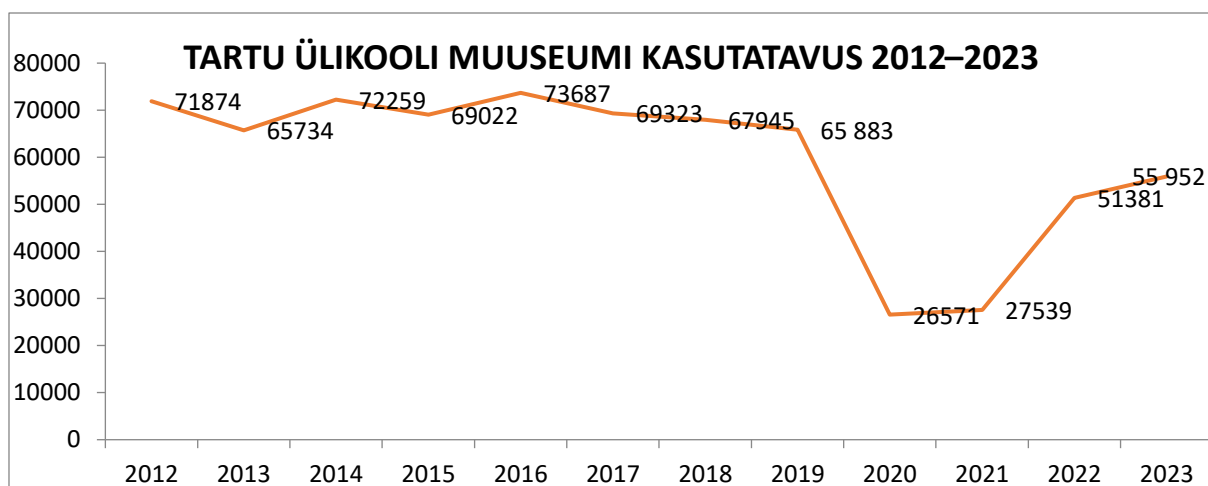
Toomkiriku muuseumialasse ja tornidesse tehti 2023. aastal kokku 33 534 külastust (2022. a 27 035). Kõige enam külastatakse muuseumit suvekuudel.

Tartu Ülikooli kunstimuuseumis

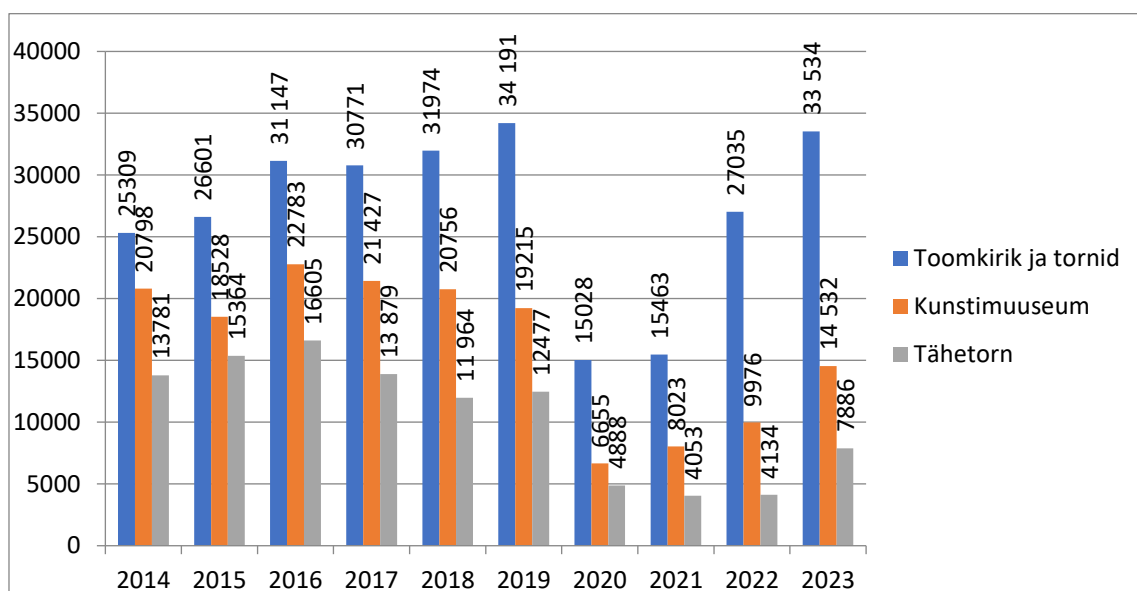
2023. aastal külastati KM-i, ajaloolist keemiaauditooriumit, aulat ja kartserit kokku 14 532 korda (2022. a 9979).

Külastajad Tartu tähetornis

2023. aastal külastas TT-i 7886 külastajat (2022. a 4134 külastust).

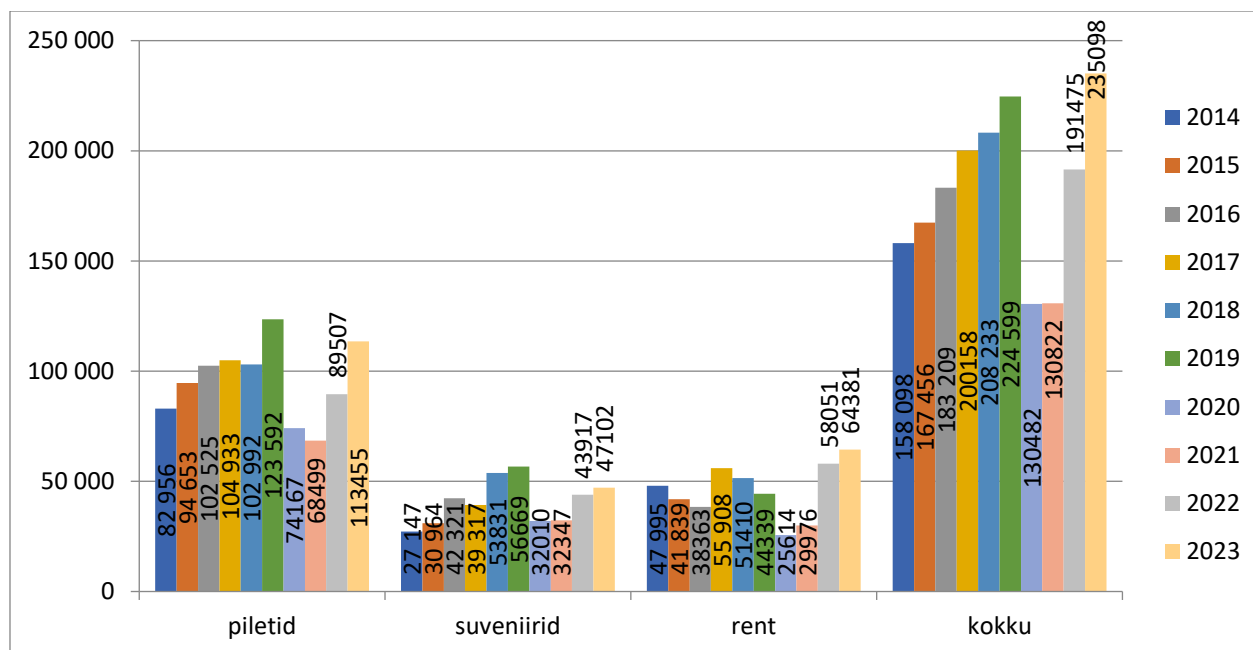

Joonis 1. Kuni 2014. aastani TÜ ajaloomuuseumi, kunstimuuseumi ja loodusemuuseumi külastusstatistika (v.a teaduslinn). Alates 2014. a kajastub tabelis ainult TUM-i külastuste arv

Joonis 2. Kasutajate võrdlus 2014–2023

MUUSEUMI OMATULU

Joonis 3. TÜM-i omatulu: piletid, suveniirid ja renditulu 2014–2023

EKSPOSITSIOON JA NÄITUSED

(vaata Lisa 1)

Toomkirik

Püsinäituse uuendus

Alates 27.01.2023 „Mis on valgus? Georg Friedrich Parroti füüsikakabinet“. Püsinäituse uuendus. Kuraatorid: Lea Leppik, Kärt Soieva, projektijuht Ken Ird.

Ajutised näitused

23.02–08.04.2023 „Pariisi taeva all II“

Näitus andis ülevaate kunstnik Aleksander Vardi (1901–1983) üle kuuekümne aasta kestnud loometeest. Kuraator Krista Piirimäe.

11.07–30.09.2023 Näitus Tartu Kivilinna kooliga läbi viidud „Elupäästja“ projektinäidala töödest

Näitusel sai tutvuda Tartu Kivilinna kooli õpilaste poolt loodud 12 fantaasiateosega.

Projekti „Elupäästja“ raames viis muuseum Tartu Kivilinna kooli õpilastega läbi projektinäidala, mille käigus koguti teadmisi geneetika kohta. Saadud teadmistele anti muuseumis toimunud töötubade käigus kunstnik Valdek Lauri juhendamisel kunstiline vorm. Loodud teosed peegeldasid projektinäidala käigus nähtut ja kogetut. Koostaja Karolina Kalda.

17.11.2023–19.05.2024 aastanäitus „Kunst või teadus“

Tartu Ülikooli muuseumi, Eesti Kunstimuuseumi ja Eesti Kunstiakadeemia koostöönäitus võtab põhjalikumalt vaatluse alla kunsti ja teaduse suhete ajaloo Eestis. Tähelepanu keskmes on loodus- ja meditsiiniteaduste visualiseerimine 19. sajandil ja 20. sajandi alguses. Kuraatorid: Jaanika Anderson, Linda Kaljundi, Kadi Polli, Kristiina Tiideberg, Ken Ird.

Ajutised näitused väliruumis

08.07–01.10.2023 Heliinstallatsioon „Aja kaja“ toomkiriku varemete vahel. Helikunstnik Patrick Tubin McGinley, tehniline lahendus Martin Rästa (Baas), projektijuhid Kadri Asmer, Mariann Raisma.

16.05–01.10.2023 Toome teaduslinn

Neljandat aastat järjest avati Toomemäel teaduslinn, kus oli kümne teaduslinna hoone abil võimalik tutvuda eri teadusharude saavutustega.

Kunstimuuseum**Ajutised näitused**

Kuni maikuuni 2023 sai külastada 2022. aastal avatud näitust „**lidamast-aadamast. Heaks eluks vajalikud asjad**“. Kuraatorid Terje Lõbu ja Külli Valk.

21.06–28.10.2023 „Loovus². Tartu Ülikooli teadlased ja kunstiharrastus“

Suvenäitus tõi kokku kaheksa TÜ teadlase ja õppejõu kunstiharrastuse. Näitusel osalesid Endla Lõhkivi, Ene Ustav, Imbi Traat, Inna Rebane, Jaak Kikas, Lemme Haldre, Tiina Kraav ja Tõnu Esko. Kuraatorid Ingrid Sahk, Maris Tuuling.

17.11.2023–17.02.2024 „Kunst või teadus. Maastikumaali geoloogia“

Kuraatorid Kadi Polli, Kristiina Tiideberg.

Tähetorn**Ajutised näitused****28.10.2023–31.12.2024 Tartu TT-i astrofotokonkursi võidutööde näitus**

2023. aasta astrofotokonkursi võidutööd. Võistlus toimus kuues kategoorias (Kuu, süvataevas, linna astrofotograafia, Päikesesüsteem, tähistaevas ja atmosfäärinähtused) ning näitusel näeb iga kategooria kolme paremat tööd. Konkursi žürii: Jaak Kikas, Lea Leppik, Kadri Tinn. Projektijuht: Kärt Soieva.

20.05.2023–17.05.2024 „Päike, meie oma täht“

Näitus TT-i hoovis jälgib arusaamade muutumist Päikese kohta. Näitusel uuritakse, kuidas on kogutud teadmisi Päikesest ja kuidas sellesse on panustanud Tartu TT-iga seotud teadlased. Koostajad: Lea Leppik, Kaarel Nõmmela, Kärt Soieva.

HARIDUSTEGEVUS**Haridustegevuse üldised arengusuunad**

2023. aasta TÜM-i haridustegevust iseloomustasid lisaks traditsioonilistele tegevustele (muuseumitunnid, ekskursioonid, eksperimendihommikud, planetaariumietendused, vaatlusõhtud TT-is) jätkuvad ja uued koostööprojektid.

Regulaarsetele üritustele (linnalaagrid, Hullu Teadlase sünnipäev 1. mail, Hullu Teadlase I kooliastme uurimistööde konkurss, isadepäevaprogrammid) lisandusid sügisese ja talvise koolivaheaja tegevused. Sügisvaheajal oli toomkirikus jäätisejaht ja kõik soovijad said kolmel päeval nädalas koos Hullu Teadlasega ehitada tema kabinetis Goldbergi masinat, talvevaheajal oli TK-s otsimismäng.

Teenuse nimetus	2019		2020		2021		2022		2023	
	Arv	Osa- lejad	Arv	Osa- lejad	Arv	Osa- lejad	Arv	Osa- lejad	Arv	Osa- lejad
Haridus- programmid	476	9250	261	4760	367	8041	469	8523	394	6825
Ekskursioonid õpilastele					33	667	47	884	70	1318

HT eksperimendi-hommikud	51	684	32	442	26	159	47	491	44	427
HT laagrid	10	200	15	193	10	157	10	219	10	152
Sünnipäevad	98	1041	33	478	14	219	42	642	39	646
HT erisündmused *	24	2449					24	1962	25	1817
KOKKU	659	13624	341	5873	450	9243	639	12721	582	11185

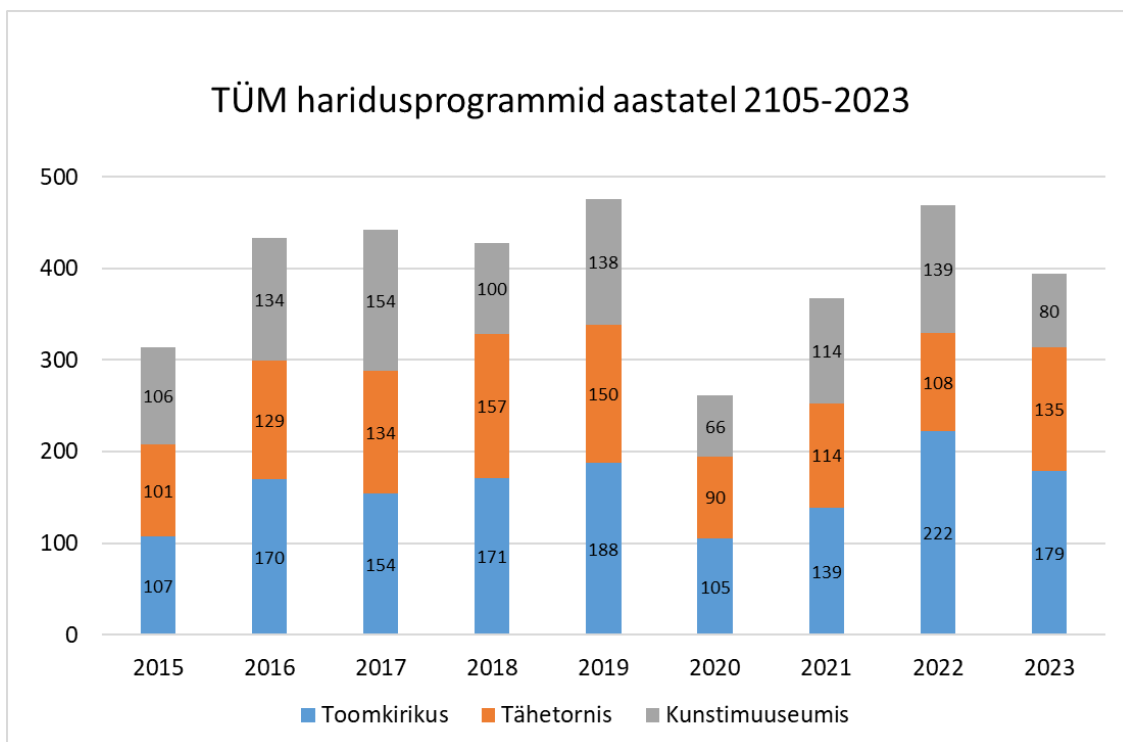
* esinemised koolides, üritustel; 2020–2021 ei seiratud

Joonis 4. Haridustegevus arvudes 2019–2023

Traditsioonilised tegevused

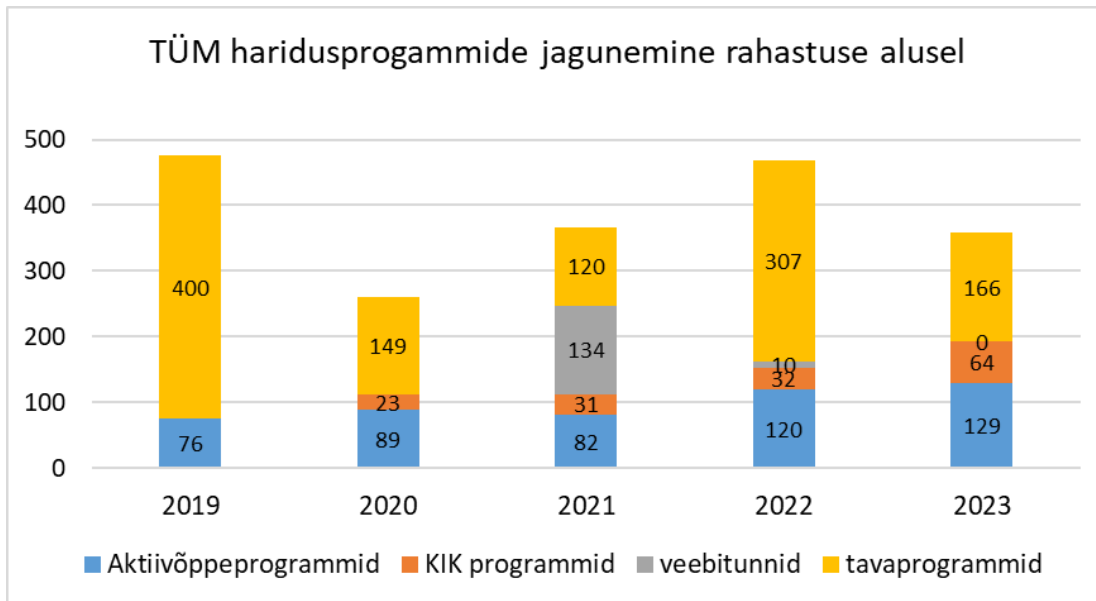
Haridusprogrammid

Muuseumis viidi läbi 394 haridusprogrammi, mis on 16% vähem kui 2022. aastal. Kolmest asukohast toimus kõige enam programme TK-s (43 programmi), mis on 20% vähem kui eelneval aastal. Langus programmide arvus oli kõige suurem KM-s (59 programmi ehk 42% võrra vähem kui eelneval aastal).

Joonis 5. Haridusprogrammide arv erinevates muuseumi majades 2015–2023

Haridusprogrammide arvu languse põhjused võivad olla üldises majanduslanguses ja konkurentsi kasvus koolide jaoks rahastatud programmide pakkumises. Viimast kinnitab ka asjaolu, et kõige enam kahanes just n-õ tavaprogrammide ehk tellija raha eest tehtavate programmide hulk (2022 – 307, 2023 – 166) samas kui Tartu linnavalitsuse aktiivõppeprogrammide ja ka KIK-i rahastatud programmide arv ja osakaal kasvas (aktiivõppe programmide arv 9 e 7,5% võrra ja KIK-i programmide arv 32 e 100% võrra rohkem).

Joonis 6. Haridusprogrammide jagunemine rahastamise alusel

Uutest haridusprogrammidest töötati välja Hullu Teadlase aineringluse alase uurimistööde konkursiga seoses „Vinged ringed“, 17. sajandi projektiga seoses „17. sajandi tudengi reisikirst“, mida on võimalik tellida ka koolidesse, ning „Kunst või teadus“ näitusega seoses „Kuidas teha halba teadust“ ja „Ekspeditsioon näitusele“.

- **Linnalaagrid**
2023. aastal said TÜM-i laagritest osa kokku 152 last kümnes vahetuses.
- Moodle'i kursus „Vana-Egiptus ja tänapäev“ 6.–9. klassidele:
2022/2023. õa osalejaid 39; 2023/2024. õa osalejaid 19.

Osalemine messidel ja võrgustikes

2023. aastal osalesime haridustegevust populariseerivatel muuseumihariduse messidel nii Tallinnas Kumu kunstimuuseumis (28. augustil) kui ka Eesti Rahva Muuseumis (25. augustil). Tallinnas toimival messil viisid meie hariduskuraatorid läbi kaks töötuba (näituse „Kunst või teadus“ haridusprogrammide ning 17. sajandi tudengikohvril). ERM-is tutvustas suurel laval TÜMi tegevusi Hull Teadlane

Muuseum oli väljas Õpilaste Teadusfestivalil 11. aprillil nii messialal kui ka astronoomiateemalise töötoaga. HT juhtis I kooliastme tööde auhindamistseremooniat ning osales festivali avamisel.

8. septembril 2023 osalesime TÜ observatooriumi karjäärpäeval „Karjääriredel viib kosmosesse“ töötoaga „Sissejuhatus amatöörastronoomiasse“.

Kaks haridusosakonna töötajat osales Eesti muuseumipedagoogide suvekoolis.

- **Panustamine ürituste ja näituste korraldusse**

2023. aastal osales haridusosakond aktiivselt muuseumi ürituste ettevalmistustel ja läbiviimisel. Lisaks enda muuseumi korraldatud suurüritustele (Hullu Teadlase sünnipäev, festival „Toome müks“) panustasid haridustöötajad suuremate projektide raames muuseumi majades toimuvate ürituste korraldamisse (mälumängud Tudengipäevadel nii kevadel kui ka sügisel, Muuseumiöö, Tiksu perepäev jõulude eel) ning ka väljaspool muuseumi.

Näitustest valmis haridusosakonna kuraatorite Kärt Soieva ja Kaarel Nõmmela juhtimisel astrofotograafia näitus TT-is, lisaks panustati teistegi näituste tööprotsessi, sh publikuprogrammi (nt „Kunst või teadus“ näitus TÜMis).

- **Hullu Teadlase tegevused**

2023. aasta oli Hullu Teadlase jaoks tegus. Ta viis läbi haridusprogramme, käis esinemas nii koolides kui ka suurematel üritustel. Kokku oli väljaspool muuseumi Hullu Teadlase esinemisi kokku 25 korral. Lisaks ilmus igal kuul ajakirjas Hea Laps Hullu Teadlase rubriigis artikkel ning valmis seal varem ilmunud artiklite põhjal raamat.

Peeti **Hullu Teadlase sünnipäevapidu 1. mail**, kuhu tuli ligi 200 külalist.

Toimus traditsiooniline, järjekorras **IX Hullu Teadlase uurimistööde konkurs „Imeline maitse“**, mille lõpp-etapp (tööde hindamine, lõpuüritus, auhindamine), toimus koostöös Eesti Teadusagentuuriga Õpilaste Teadusfestivali raames. 2023. aasta lõpus käivitus Hullu Teadlase uurimistööde konkursi uus ring teemal „**Vinged ringed**“.

Projektid

- **17. sajandi tudengikohver Nordplus toetusel**

2023. aastal jõudis lõpule 2021. aastal rahastuse saanud Tartu, Uppsala ja Helsingi ülikooli muuseumide, kohalike muuseumide ja koolide projekt „Historical student stories for the modern students – building bridges over the ages and between Nordic and Baltic countries“.

Projekti raames valmisid tudengi reisikirstud ehk näitlikud õppevahendid 17. sajandi teemade õpetamiseks Eesti, Rootsi ja Soome koolides, mida testiti ning parendati jooksvalt kolmes riigis. 2023. aasta sügisest alates on kohvrit võimalik tellida muuseumi kodulehe kaudu nii eraldi kui ka koos muuseumi haridusprogrammiga. Füüsilise tudengikohvri kõrval on võimalik kasutada ka virtuaalset kohvrit veebilehel studentchest.eu. Õppematerjalide valmimisse panustasid ka muuseumis praktikat sooritanud rahvusvahelise muuseumihariduse õppekava (Glasgow ülikooli juhitud Erasmus Munduse magistritaseme õppekava „Education in Museums & Heritage“) kolm tudengit. 15.–16. juunil toimus Tartus projekti rahvusvaheline lõpuseminar „Communication and travelling in 17th century Swedish universities“, mille esimesel päeval olid kolmest riigist erialaspetsialistide ettekanded ning teisel praktilised töötoad õpetajatele.

- **Koostööprojekt Tartu Aleksander Puškini kooliga „Olen uhke tartlane“**

Jätkus Tartu linnavalitsuse toel 2022. aasta sügisel alustatud koostööprojekt Tartu Aleksander Puškini kooliga, mille eesmärk on toetada selle kooli õpilaste kogukondlikku identiteeti, teadvustada tartlaseks kui rahvusvahelise linna kodanikuks olemist. Selle raames töötati välja spetsiaalsed programmid Puškini kooli 7., 8. ja 9. klassi õpilastele, kelle hulgas olid nii varaste kui ka hiliste keelekümbelklasside õpilased ja uussisserändajad (Ukraina sõjapõgenikud). 2023. aasta sügisel alustati Puškini kooliga uut projekti „Teadmiste sünergia“, mille raames käisid ühe novembrinädala jooksul TÜM-is õppimas kõik kooli 6., 7., 8. ja 9. klassi õpilased, kokku u 300 õpilast. Õppepäevad koosnesid erinevatest õppetundidest, mis viidi läbi toomkiriku hoones ja TT-is nii muuseumi hariduskuraatorite kui ka Puškini kooli loodusainete, matemaatika ja ajalooõpetajate poolt.

- **„Elupäästja“ projekt Tartu Kivilinna kooliga**

TÜM-i projekti „Elupäästja“ raames korraldati aprillis kommunikatsiooniosakonna eestvedamisel õppenädal Tartu Kivilinna kooli 4., 6. ja 7. klassi õpilastele. Haridusosakond aitas ette valmistada ja läbi viia töötubasid nii muuseumis kui ka Kivilinna koolis. Projektinädala tulemusena valmisid õpilaste geneetikast inspireeritud loovtööd, mida eksponeeriti TK ajutiste näituste saalis 2023. aasta suvel.

- **Koostööprojekt TÜ Kliinikumiga**

Koroona levikust tingitud pausi järel sai 2023. aastal taas jätkata muuseumide ja TÜ Kliinikumi ühisprojektiga, mille raames viisid TÜM-i kuraatorid ühel päeval läbi programme TÜ psühhiaatriakliinikus ning teisel päeval käisid kliiniku patsiendid ka programmides muuseumis. Projekt jätkub ka 2024. aastal.

ÜRITUSED JA PROGRAMMID

Muuseumi suurüritused

01.05 Hullu Teadlase tegelaskuju 10. sünnipäev, teemaks „Illusioonid“. 205 osalejat.

12.05 TÜ muuseumi 220. sünnipäev, toimus visioonikonverents ja piduõhtu. 170 osalejat.

20.05 muuseumiöö „Öös on liikumist“, tegevused kolmes majas. 4135 osalejat kolme maja peale.

16.09 festival „Toome müks“: ekskursioonide eri. Ekskursioonid (133 osalejat), mängud (60 osalejat), aruteluring (16 osalejat), ULA jätkupidu (150 külastajat), kokku 359 osalejat. Muuseumisse jõudis päeva jooksul umbes 250 inimest.

16.12 Hullu Teadlase ja TÜ maskoti Tiksu jõuluhommik koostöös TUKO-ga: teadusteater, töötod, ekskursioon näitusel „Kunst või teadus“. 85 osalejat.

Üritused

26.04 ja **28.09** Tudengipäevade raames toimus kaks mälumängu: „Õige tudengi mälumäng“, 44 osalejat, ja „Täheturniir“, 48 osalejat. Kokku 92.

14.02 Sõbrapäev TT-is: planetaariumietendused. 19 osalejat.

24.02 Lipu tervitamistseremoonia Tähetornis Eesti Vabariigi aastapäeva puhul.

01.–08.02, 24.–30.04, 23.–29.10 vaatlusnädalad TT-is.

10.09 Vanavanemate päev. Ringkäik-vestlusõhtu „Minu elu ülikool“ näitusel. Ülikoolis töötavad dünastiad, lapse ja vanavanema jutustused oma ülikooliajast. Piirimäed, Külli Kingo (Silm), Sutropid ja Mikelsaared. 11 osalejat.

01.10 Muinsuskaitsepäevad: näitus „Aja kaja“ viimast päeva avatud.

Läbi aasta toimus TT-is 13 astronoomialoengut (328 osalejat).

Näituste avamised

26.01 „Mis on valgus? Georg Friedrich Parroti füüsikakabinet“ avamine. Kuraatorid Lea Leppik ja Kärt Soieva, projekti juht Ken Ird. Kuraatorituurid, 40 osalejat.

22.02 „Pariisi taeva all“ avamine. Kuraator Krista Piirimäe. Kuraatorituurid, 50 osalejat.

19.04 TÜ muuseum 220. Raamatu „Tartu Ülikooli kartseri lood“ esitlus. Autorid Ken Ird ja Kristiina Tiideberg. Programm: TÜ väitlusklubi etteaste. 60 osalejat.

20.06 „Loovus². Tartu Ülikooli teadlased ja kunstiharrastus“ avamine. Kuraator Ingrid Sakh. Kuraatorituur, 25 külalist.

28.10 astrofotokonkursi võidutöödest näituse avamine ja võitjate autasustamine. 35 osalejat.

Projekti juht Kärt Soieva.

16.11 „Kunst või teadus“ avamine. Kuraatorituur, Hullu Teadlase eksperiment. 60 osalejat.

Näituste programmid

- Näitusel „Palju õnne?!“ aruteluring „Kuidas toetada oma vaimset tervist ja hoida õnne?“. Esineja vaimse tervise ekspert Merle Purre. 10 osalejat.
- Näitusel „Iidamast-aadamast. Heaks eluks vajalikud asjad“ kaks töötuba:
 - Vana-Egiptuse hieroglüüfe tutvustav õhtu ja töötuba, läbiviija Ulrika Paemurru. 14 osalejat.
 - Iidsete kultuuride soengute teemaline üritus koostöös Tartu kutsehariduskeskusega. 6 osalejat.
- Näitusel „Pariisi taeva all“ Krista Piirimäe näitusel kuraatorituurid (4 tk). Kokku 138 osalejat.
- Näitusel „Minu elu ülikool“ ekskursioon linnapeaga Tartu linna päeva raames. 12 osalejat.
- Näitusel „Loovus²“ ringkäigud (2 tk) kuraator Ingrid Saha ja autoritega. 15 osalejat.

- Näitusel „Aja kaja“ tuur Draama 2023 festivali raames. Läviviijad Martin Rästa ja Patrick McGinley. 40 osalejat.
- Näitusel „Kunst või teadus“ tuurid Kristiina Tiidebergi ja Mare Isakariga (osanäitusel „Maastikumaali geoloogia“) ja peanäitusel Jaanika Andersoni ja Linda Kaljundiga. 48 osalejat.

Rendiüritused

Kokku kolme muuseumi peale 139 rendiüritust: TK-is 107, KM-is 26 ja TT-is 6. Kõige rohkem renditakse ruume seminari, konverentsi ja piduliku ürituse või vastuvõtu, sh pulmad tarbeks.

HOIU- JA KOGUMISTÖÖ

Museaalide arv: 230 969

Eksponeeritud museaalide arv: 8554

Veebis kirjeldatud museaalide arv: 225 093

Veebis kättesaadavate digikujutisega museaalide arv: 136 290

Kogude ülevaade ja juurdekasv

2023. aastal jõudis muuseumi kogusse Agathe Veeberi 16 graafilist lehte Henno Lattiku annetusena, mis järgmisel aastal jõuavad avalikkuse ette näitusel „Me eksleme maailma rajus. Geislingen 1944 – Tartu 2024“. Veel on kogu täienenud näiteks Anu Laansalu annetatud karikaga, mille TÜ geograafide kursus 1964.–1969. aastast pani 1965. aastal ringlema kui abielu rändkarika; Golitsõn-Wilipi horisontaalseismograafiga; lisandunud on album fotodega 4. juunist 1979. aastal, mil seltskond TÜ üliõpilasi tähistas Otepääl ja Pühajärvel sinimustvalge lipu õnnistamise 95. aastapäeva; Toomas Kiho konspektide jm õppetööga seotud materjalidega ajavahemikust 1981–87, mil ta õppis Tartu Riiklikus Ülikooli matemaatikateaduskonnas ja Toomas Kiho vanaisa Elmar Reinhold August Raupi (1896–1973) konspektide ja märkmetega, kes lõpetas TÜ keemia osakonna 1932. aastal.

Jätkus varasema muuseumisse tulnud materjali vastuvõtmine: sisehaiguste kliiniku patsientide haiguslood, TÜ fotograafide negatiivide kogud. Lõppes töö dokumendipärandi digiteerimisprojektiga „Jäägem eestlasteks, aga saagem ka eurooplasteks (1860–1920)“ fotopärandi ja arhiivmaterjali alaprojektidega, mille I ja II etapi käigus on plaan muuseumile digiteerida ligi 500 000 kaadrit.

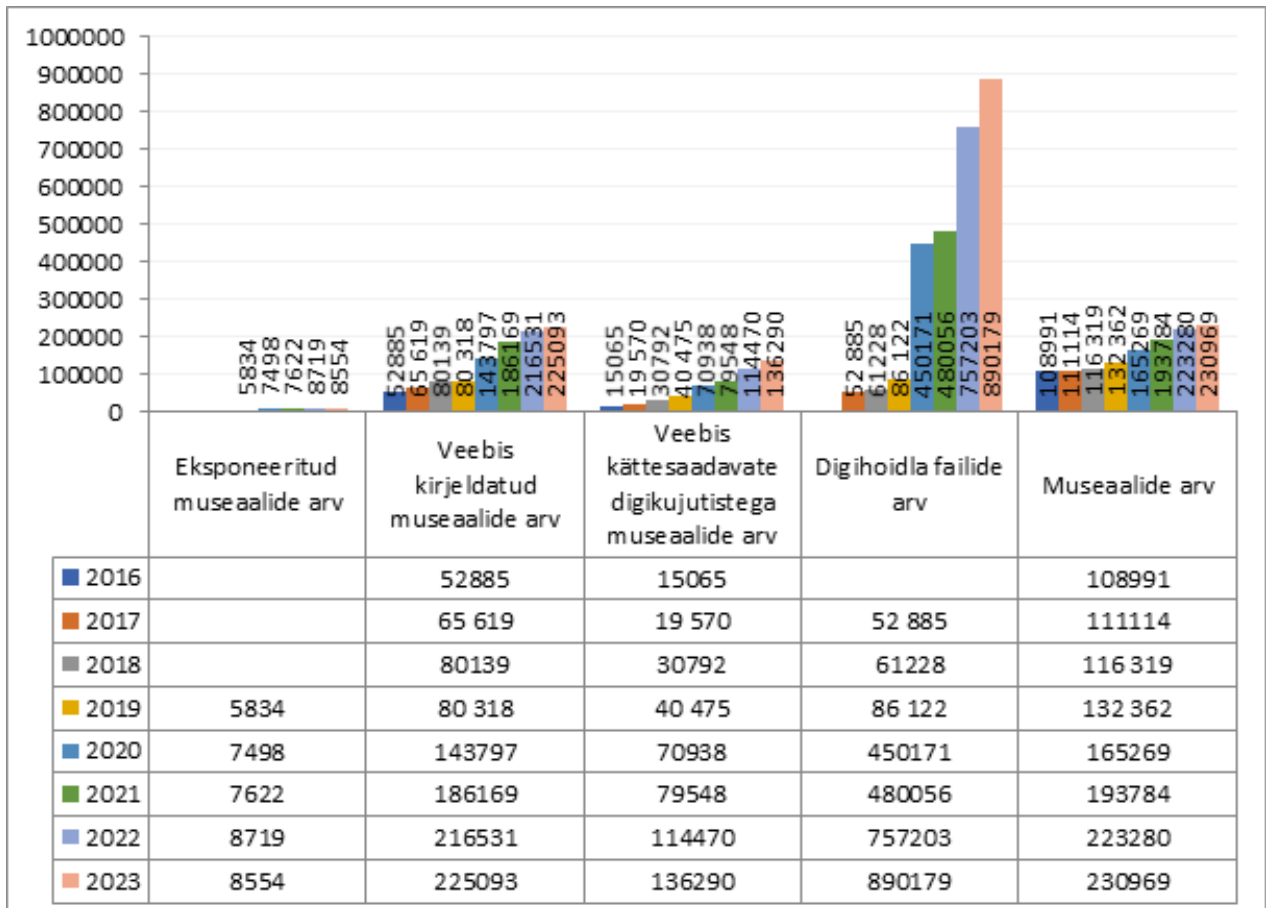
TÜM-is on 230 969 museaali (kogud suurenenud 7689 museaali võrra), millest MuIS-i on kokku sisestatud 225 093 (97%), lisandunud 8562 kirjet.

Veebis kättesaadava digikujutisega museaalide arv on 136 290 (59%), kokku on digihoidlas 890 179 faili seisuga 31.12.2023, pildistatud ja MuIS-i digihoidlasse lisatud 132 976 faili, sh dokumendipärandi digiteerimise käigus loodud failid. MuIS-is on pidevalt parandatud andmeid. Inventuur viidi osaliselt läbi esemete kogus, arhiivkogus, fotokogus.

TÜR ESTER kataloogis on 3098 eksemplari-, 2757 bibliokirjet.

Digiarhiivis DSpace 3618 sissekannet 5935 foto, negatiivi, klaasnegatiivi kohta.

TÜ kultuurivarast anti kasutusse 47 objekti.

Joonis 7. TUM-i kogude areng 2016–2023

Olulisem kogumistegevus

Prioriteediks oli varasematel aastatel hoiule võetud esemete vastuvõtmine muuseumikogusse.

- TÜ sisehaiguste kliiniku haiguslugude kollektsiooni vastuvõtmise jätkamine.
- TRÜ fotolaboratooriumi negatiivide kogu vastuvõtmise jätkamine.

Hoiustamistingimused

Hoidlatena kasutatakse:

7 ruumi hoones Jakobi 1 (1 ruumis on TÜ kultuurivara, kokku 546,6 m²),

3 ruumi hoones Lossi 3 (kokku 107,3 m²),

4 ruumi hoones Lossi 25 (kokku 503,2 m²),

3 ruumi hoones Ülikooli 18 (kokku 153,8 m²).

Lisaks on kasutusel avahoidlana 2 ruumi ja 2 trepikoda hoones Lossi 25 (kokku 340,9 m²).

Muuseumil on 4 hoones kokku 17 (1310,9 m²) hoidlat. Sisuliselt võib avahoidlateks lugeda enamikku ekspositsioonipinda, kuna ekspositsiooni paigutatud museaalidel hoidlas koht puudub.

Hoiutingimuste parandamine 2023. a

Kokku hoiustab muuseum hoidlates ja avahoidlates museaale 5 hoones kokku 26 ruumis. Nõuetekohane on üks hoidla aadressil Ülikooli 18. Avahoidlate projekti seiskumine 2023. aasta lõpus määramata ajaks mõjutab otseselt TÜ muuseumi.

Parandati objektide säilitusümbriste ja hoidlate sisustuse olukorda. Uus hoidlapind Lossi 3 kokku 3 ruumis koos nõuetekohase sisustusega.

- Lossi 3 hoidlatesse esemete kolimine.
- Ajutise näitusesaali keskkonningimuste parandamine niisutite abil.
- Vastavalt vajadusele nõuetekohaste säilitusümbriste valmistamine ja jooksvalt uutesse säilitusümbristesse pakendamine.
- Hoidlate iga-aastane suurpuhastus.
- Hoiutingimuste seire hoidlates ja ekspositsioonis (Jakobi 1, Lossi 3, Lossi 25, Uppsala 8, Ülikooli 18).
- Säilitustarvikute ja -vahendite ning puhastustarvikute (konserveerimisvahendid, karbid, arhiivlainepapp, ümbrised jne) tellimine.

Objektide seisundi parandamine

- Korrastustöid tehtud 31 220 objektile.
- Konserveeritud on 138 objekti.

Kogude kasutamine

Kasutati kokku 34 817 museaali.

Muuseumikogu materjalidega tutvus 152 külastajat, nendest 27 asutusevälist. Kasutati või laenutati kokku 34 817 museaali, millest 15 374 asutusevälist kasutust.

Uurimiseks ja õppetöökäsitatud 22 397 objekti.

Näituste ettevalmistamiseks, eksponeerimiseks 6249 objekti.

MuS-i digihoidlas kokku 324 771 failikasutust ja 17 716 faili allalaadimist.

Projektid

Riigi Infosüsteemide Ameti 21.11.2018 käskkirjaga nr 1.1-2/18-154 kinnitatud struktuurivahendite projekt nr 2014–2020.12.03.18–0378 „Dokumendipärandi digiteerimine: Jäägem eestlasteks, aga saagem ka eurooplasteks (1860–1920)“ lõpetamine. Failide kontrollimine ja laadimine MuS-i.

Kogude muuseumisisese kasutamise, välja andmise, hoiustamise, korrastamise ja inventuuride kohta saab detailse ülevaate MuS-is.

Lisaks sellele on aasta jooksul tehtud päringuid kogude kohta telefoni ja e-kirja teel ülikoolisiselt, Eestist ja väljastpoolt Eestit. U 270 päringut on saanud vastuse.

Ekspositsioonid ja näitused on puhastatud.

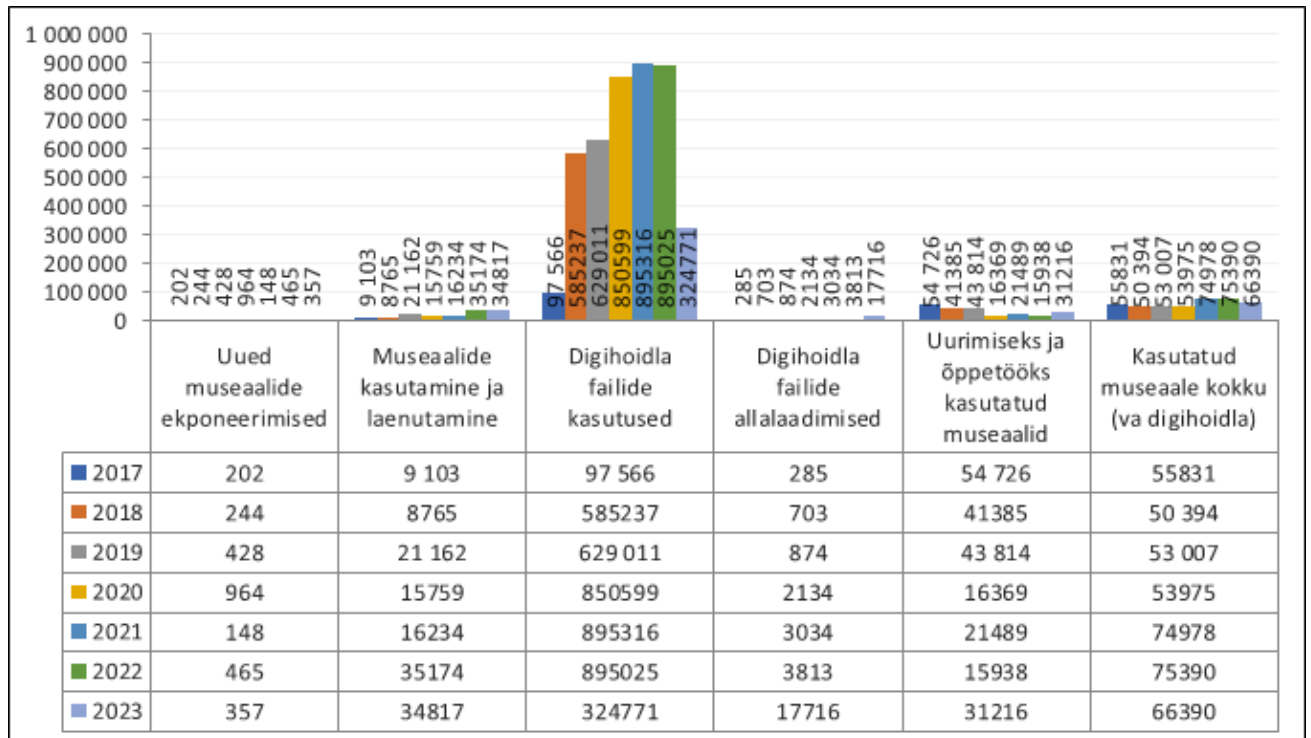
Jätkasime fotopärandi digiteerimist teaduskollektsioonide toel.

Pooleli on palju suuremahulisi töid:

Plastiknegatiivide nummerdamine, u 9000 tk. Plastiknegatiivide pakendamine arhiivipüsivatesse ümbristesse. Loodud digifailide lisamine digihoidlasse, u 7000 faili.

MuS 2.0 üleminek aasta lõpus oli väljakutsete rohke, mis nõudis oluliselt rohkem aega, kui oskasime planeerida.

Museaalide kasutamise koguarvus on arvestatud kõigi kasutamistega, sh kõigi avahoidlates eksponeeritud museaalidega (va digihoidla failide kasutus).

Joonis 8. Kogude kasutamine 2017–2023

TEADUSTÖÖ

Suur osa muuseumi 2023. aasta teadustegevustest oli seotud Eesti Kunstiakadeemia ja Eesti Kunstimuuseumi ühisprojektiga „Kunst või teadus“. Uurimistöö baseerub peamiselt TÜM-i teaduskolleksioonidel, kuid ka Eesti teiste mäluasutuste kolleksioonidel, kus on õppe- ja teadustöö visualiseerimiseks loodud materjale. Projekti fookuses on kunsti ja teaduse seosed minevikus ja tänapäeval. Eesmärk on teadvustada visuaalkultuuri tähtsust mitte ainult teaduse vahendamisel, vaid ka teadmiste loomisel, kujundamisel ja kontrollimisel.

06.12.2022 toimus TÜM-i aastakonverents „Kunst või teadus“, mis on järgi vaadatav UTTV-s. Konverentsi ettekanded publitseeriti Tartu Ülikooli Ajaloo Küsimuste 51. numbris. Kunsti ja teadusega seotud teemadel jätkus artiklisarja „Teaduspilt“ ilmumine ajakirjas Horisont, millele tegid kaastöid TÜ muuseumi töötajaid.

Pärast põhjalikku arhiivitööd ilmus eesti, inglise ja saksa keeles raamat ülikooli kartserist (koostajad K. Ird, K. Tiideberg).

6. detsembril toimus muuseumi aastakonverents „Teaduskolleksioon – muuseumile, teadlasele, ühiskonnale?“, millel peetud ettekanded avaldatakse 2024. aastal Tartu Ülikooli Ajaloo Küsimuste 52. numbris.

Koostati ka museoloogia ja muuseumite ajaloo teemalisi teaduartikleid, mis ilmuvad 2024. aastal.

Valmis M. Raisma doktoritöö „Muuseumi võim. Muuseum kollektiivse mälu kujundajana Eestis 20. sajandi murranguperioodidel“, mille kaitsmine toimus edukalt Eesti Kunstiakadeemias.

2023. aastal osaleti rahvusvaheliste võrgustike töös ja konverentsidel ning peeti ettekandeid muuseumi töövaldkondadega seoses.

TÜM-i aastakonverentsi kava, 6. detsember 2023

Teaduskolleksioon – muuseumidele, teadlasele, ühiskonnale?

09.30–10.15 Kogunemine ja tervituskohv

10.15–10.30 Konverentsi avamine, tervitussõnad

10.30–11.00 Minevikuasjade tähendus ja kohalolu

- Juhan Hellerma, Tallinna Ülikooli, humanitaarteaduste instituut, teadur; Tartu Ülikool, filosoofia osakond, mõtteloo õppetool, külalisteadur
- 11.00–11.30 Tartu Ülikooli arheoloogia teaduskogud**
Professor Heiki Valk, Tartu Ülikool, arheoloogiaosakond
- 11.30–12.00 Tartu Ülikooli üldise loodusloo kabinetist erialamuuseumiteni**
Inge Kukk, Tartu Ülikooli loodusmuuseum ja botaanikaed, peaspetsialist
- 12.00–12.45 Postrite sessioon (valge saal)**
12.45–13.30 Lõuna (valge saal)
- 13.30–14.00 Juhan Auli pärandi aegadeülene tähtsus**
Professor Peeter Hõrak, Tartu Ülikool, ökoloogia ja maateaduste instituut, zooloogia osakond
- 14.00–14.30 Tartu Ülikooli genoomika instituudi Eesti biokeskuse DNA pank**
Lehti Saag, Tartu Ülikool, genoomika instituut, teadur
Professor Kristiina Tambets, Tartu Ülikool, genoomika instituut
Professor Mait Metspalu, Tartu Ülikool, genoomika instituut
- 14.30–15.00 Haiguslugu kui ajalooallikas**
Anu Rae, Tartu Ülikool, doktorant
- 15.00–15.15 Kohvipaus
- 15.15–15.45 Tartu ülikooli eesti murrete ja sugulaskeelte arhiiv**
Triin Todesk, Tartu Ülikool, eesti ja üldkeeleteaduse instituut, eesti keele osakond, teadur
Professor Liina Lindström, Tartu Ülikool, eesti ja üldkeeleteaduse instituut, eesti keele osakond, Pärtel Lippus, Tartu Ülikool, eesti ja üldkeeleteaduse instituut, foneetika labor, kaasprofessor
Tuuli Tuisk, Tartu Ülikool, eesti ja üldkeeleteaduse instituut, foneetika labor, teadur
- 15.45–16.15 Looduslike ja laboratoorsete mikroobitüvede kollektsioon**
Eeva Heinaru, Tartu Ülikool, molekulaar- ja rakubioloogia instituut, projektijuht
Merike Jõesaar, Tartu Ülikool, molekulaar- ja rakubioloogia instituut, geneetika teadur
Signe Viggor, Tartu Ülikool, molekulaar- ja rakubioloogia instituut, geneetika teadur
- 16.15–16.45 Herbaarium kui botaanilise uurimistöö alus**
Toomas Kukk, Eesti Maaülikool, PKI soontaimede herbaariumi vanemkuraator
- 16.45–17.00 Konverentsi lõpetamine
- 17.15–19.00 Vastuvõtt muuseumi valges saalis
- Ajakirja Tartu Ülikooli Ajaloo Küsimusi 51. numbri esitlus
- TÜM-i kolleegipreemia Aasta Tullio ja Karl Laaguse nimelise stipendiumi üleandmine

Ettekanded konverentsidel

Jaanika Anderson. Ettekanne „Echoes of Pompeian Murals in Estonia“ – Echoes of Antiquity. The University of Warsaw, the Royal Łazienki Museum – Warsaw, 15–16th of June 2023.

Jaanika Anderson, Ken Ird. Posterettekannne „Art or Science: preliminary work, research and output“ – UNIVERSEUM XXIII annual meeting, The Experience of Academic Heritage, 4–7 July, Wrocław, Poland.

Ken Ird. Kehad vaimu tarbeks: laipade hankimisest Tartu Ülikooli anatoomikumile XIX sajandil ja XX sajandi esimesel poolel: Eesti Rahva Muuseumi aastakonverents „Õige keha, vale keha?“ 30.–31. märtsil 2023 Tartus.

Ken Ird. Bodies for the Mind: Acquisition of Cadavers for the Anatomical Theatre of the University of Tartu in the 19th and the first half of the 20th century. In: Annual Meeting Of Anatomici Fenniae 17.–19. august 2023, Tartu, Estonia.

Tiiu Kreegipuu. Ettekanne „Museums as mediators of heritage sites and history education centers“ – Heritage in History Education. International Society for History Didactics (ISHD) 23.–25. august 2023, Tallinn, Estonia.

Lea Leppik. Ettekanne „Domestication of Mathematics in 17th century Livonia“. Rootsi aja seminar Tartus 15.–16. juuni.

Lea Leppik. Posterettekannet „Looking for a balance between sharing knowledge and entertainment or How to sell a 19th century physics cabinet?“ – UNIVERSEUM XXIII annual meeting, The Experience of Academic Heritage, 4–7 July, Wrocław, Poland.

Lea Leppik. Ettekanne „Professor Huth’s and Parrot’s laboratories in Dorpat“ – SIC Palermos 18.–22. september.

Lea Leppik. Posterettekannet „Kuidas esitleda 19. sajandi füüsikariistu 21. sajandil?“ – 06.12 TÜ muuseumi aastakonverents, Teaduskollektsioon – muuseumidele, teadlasele, ühiskonnale?

Mariann Raisma. Ettekanne „Museological turnaround or just a small twist? Successes and failures of the redevelopment of the University of Tartu Museum“ – 22nd UMAC Annual Conference, Truth-telling through university museums and collections, 29-31 August 2023 Sydney.

Ingrid Sahk. Karl Eduard von Lipharti jälgedel. Juta Keevallik 80, EKKÜ seminar 01.12 Kadrioru Kunstimuuseumis.

Loengud, esinemised

Jaanika Anderson. Loeng „Vana-Rooma maja ja seinamaalingud“, Vaba Akadeemia, 09.06.2023.

Jaanika Anderson. Loeng „Pompei stiilis maalingutest Eestis“, Vaba Akadeemia, 13.10.2023.

Ken Ird. How did Polish Flag become the flag of the city of Tartu? Academic speech at the concert assembly on Polish National Flag Day, 2 May 2023, Tartu, Estonia.

Lea Leppik. „Jesuiitide tähtsusest Tartule ja ülikoolile“. Academic speech at the concert assembly on Polish National Flag Day, 2 May 2023, Tartu, Estonia.

Lea Leppik. „Vera Poska teekond kõrghariduseni“, 28.03 TÜ õigusteaduskonna Vera Poska päev.

Lea Leppik. „Jesuiitide tähtsusest Tartule ja ülikoolile“, 02.05 Poola lipu päev.

Lea Leppik. „Struve kaar ja Põltsamaa“, 09.08 Põltsamaa muuseum.

Lea Leppik. Ülevaade Tartu tähetornis toimuvast teaduse populariseerimisest, 13.08 Astronoomiafestivalil Sokka.

Lea Leppik. saates „Käbi ei kuku...“, 11.09 koos Triinu Upkiniga.

Lea Leppik, Kaarel Nõmmela. „Astronoomilised reisijutud“ (Lissaboni ja Coimbra tähetornid), 05.12 Tartu tähetornis.

TÜM-i töötajate publikatsioonid

1.1

Loogus, Terje; Anderson, Jaanika (2024). Communication with international visitors: interlingual translation practice in the University of Tartu Museum. *Babel Revue internationale de la traduction / International Journal of Translation*, x–x [ilmumas].

Kreegipuu, Tiiu (2023). Nõukogude Eesti kirjanduselu parteiline juhtimine 1960. aastatel kirjanike liidu näitel. *Keel Ja Kirjandus*, 66 (1–2), 110–127. DOI: 10.54013/kk782a6.

1.2

Leppik, Lea (2023). The Reichenbach and Ertel Meridian Circle at the Tartu Old Observatory: Great moments from the History of a 200 Years Old Instrument. *Cahiers François Viète*, 14, 171–190. DOI: 10.4000/cahierscfv.4040.

Sahk, Ingrid (2023). Kuidas taimed pildiks said? Teadusillustratsioonide publitseerimisest 19. sajandil Carl Friedrich von Ledebouri teose „Icones plantarum novarum“ näitel. *Tartu Ülikooli Ajaloo Küsimusi*, 51, 8–23.

Sisask, Sirje (2023). Joonistused ja fotod mikroskoobipreparaatidest Tartu Ülikooli muuseumi kogudes. *Tartu Ülikooli Ajaloo Küsimusi*, 51, 161–174.

2.3

Mariann Raisma (2023) juhendajad Anneli Randla; Linda Kaljundi. Muuseumi võim. Muuseum kollektiivse mälu kujundajana Eestis 20. sajandi murranguperioodidel. Eesti Kunstiakadeemia.

3.1

Anderson, Jaanika (2024). The role of the university museum in museum education: The example of the University of Tartu Museum. In: Sinner, Anita, White, Boyd, & Osler, Patricia (Ed.). Propositions for Museum Education: International Art Educators in Conversation. (x-x). Intellect [ilmumas].

3.2

Leppik, Lea (2023). Saksaks Venemaa kaudu: üks haridusrände muster perekond Hohhlbecki näitel. **Rennit, Marge; Haak, Arvi** (Toim.). Taevased ja maised teed. Surmast ja rändest Tartu ajaloo. Tartu: Tartu Linnamuuseum, 193–206. (Tartu Linnaajaloo muuseumide aastaraamat; 24).

4.1.

Leppik, Lea (Toim.) (2023). Kunst või teadus? Tartu Ülikooli Ajaloo Küsimusi, 51. Tartu: Tartu Ülikooli muuseum.

5.2

Anderson, Jaanika (2023). Echoes of Pompeian Murals in Estonia. In: Echoes of Antiquity. The University of Warsaw, the Royal Łazienki Museum- Warsaw, 15–16th of June 2023.

Anderson, Jaanika; Ird, Ken (2023). Art or Science: preliminary work, research and output. In: The Experience of Academic Heritage. UNIVERSEUM XXIII annual meeting, 4–7 July, Wrocław, Poland.

Lea Leppik. Looking for a balance between sharing knowledge and entertainment or How to sell a 19th century physics cabinet?" In: UNIVERSEUM XXIII annual meeting, The Experience of Academic Heritage, 4–7 July, Wrocław, Poland.

6.3.

Anderson, Jaanika; Vint, Tiina (2023). Kui pärand on keeruline. Sirp, 17.11.2023.

Raisma, Mariann; Mäesalu, Mihkel (2023). Millal sai alguse Tartu linn? Tartu Postimees, 31.05.2023.

Sahk, Ingrid (2023). Vetikate võlu. Horisont 4/2023.

Sisask, Sirje (2023). Mikroskoobipreparaadid fotodel ja joonistustel. Horisont, 5/2023, 42–44.

6.4

Ird, Ken; Tiideberg, Kristiina (2023). Tartu ülikooli kartseri lood. Tartu Ülikooli muuseum.

Ird, Ken; Tiideberg, Kristiina (2023). Tales of the Lock-up at the University of Tartu. Tartu Ülikooli muuseum.

Ird, Ken; Tiideberg, Kristiina (2023). Dorparter Karzergeschichten. Tartu Ülikooli muuseum.

Leppik, Lea (2023). Struve kaar Eestis. Tartust alguse saanud maailmamõõtmine. Tartu: Tartu Ülikooli muuseum.

Leppik, Lea (2023). Struve Geodetic Arc in Estonia. Measuring the World Starting from Tartu. Tartu: Tartu Ülikooli muuseum.

ÕPPETÖÖ, PRAKTIKAD JA JUHENDAMISED

Üliõpilased muuseumis

Üliõpilased külastasid muuseumit erinevate loengute ja seminaride raames, mida viisid läbi ülikooli õppejõud ja ka muuseumitöötajad. Kokku käis muuseumis 229 üliõpilast.

	Üliõpilaste arv 2020	Üliõpilaste arv 2021	Üliõpilaste arv 2022	Üliõpilaste arv 2023
Toomkirik	33	162	73	82
Kunstimuuseum	91	195	156	165
Tähetorn	6	0	0	22
KOKKU	130	357	229	269

Üliõpilaste muuseumikülastused õppetöö käigus

Praktikandid ja vabatahtlikud muuseumis

Praktikapakkumisi uuendati kaks korda aastas muuseumi kodulehel ja edastati praktikate koordinaatorile instituutides. Veebruaris osaleti humanitaarvaldkonna praktika- ja töömessil. Praktikad sooritas 2023. aastal 12 tudengit ja kutsekooli õpilast.

Õppeasutus	Praktikantide arv ja töötunnid				
	2019	2020	2021	2022	2023
Tartu Ülikool	6/744	18/1374	8/552	8/722	9/622
Tartu Kutsehariduskeskus	1/234	7/1268	7/1638	5/1096	3/450
Kõrgem Kunstikool Pallas	3/390	1/130	2/364		
Tartu Tervishoiukõrgkool		1/72			
Eesti Maaülikool			1/160		
Tartu Kunstikool			1/104	1/234	
Vabatahtlik	4/120	2/220	1/220	1/120	1/120
KOKKU	14/1488	29/3064	20/3038	15/2172	13/1192

Praktikantide ja vabatahtlike töö muuseumis

TOOMPOOD

Toompoee käive suureneb peale koroonaaega järk-järgult ja tasapisi. Koroonaeelsele tasemele (2019. aasta) jõutud ei ole.

Suveniirid	2019	2022	2023
TK	43 498,95	34 162,24	38 137,47
KM	13 953,62	7515,69	7816,40
TT	2843,25	2237,70	1149,00
Kokku (eurodes)	60 295,82	43 915,63	47 102,87

Uute omatoodete hulk oli võrreldes eelmiste aastatega pigem tagasihoidlik, enamik seotud uuendatud Parroti kabinetiga. Näitusega „Kunst või teadus“ tuli müügile mitmeid seotud meeneid Eesti Kunstimuuseumist, millest kõige müüdavamaks osutus näituse kataloog.

TURUNDUS JA KOMMUNIKATSIOON

Alates aastast 2023 on muuseumis uus ametikoht – turundusspetsialist – koormusega 0,5.

Trükireklaam

- veebileht Visit Estonia (puhkaeestis.ee)
- trükis „Tartu in Your Pocket“
- trükis „Experience Estonia 2024“
- kaart „Tartu Tourist map 2024“
- flaierid muuseumi Tartu 2024 programmiga (EST, FIN, ENG, LAT)
- voldik muuseumi infoga (EST, ENG, LAT, FIN)
- flaier muuseumi haridusprogrammidega (EST)
- Delfi suvereklaam „Seikle Eestis“ (mai)
- Postimehe suvereklaam „Sel aastal puhkan Eestis“ (juuni)
- Anne & Stiili eriväljaanne Unistuste Pulmad TÜ muuseumi toomkiriku ruumide reklaam (november)
- Haridusprogramme turundame „Õpetajate Lehes“ ja ajakirjas „Horisont“, Hullu Teadlast ajakirjas „Hea Laps“ ning „Täheke“.

Välireklaam

- Reklaamikampaania „Avasta muuseum Toomemäel“, mai–juuni, 58 pinda Tartu bussipeatustes ja KÜÜNI tn kuubikutel (juuli, august, oktoober).
- Muuseumi festivali „Toome müks“ reklaam KÜÜNI tn kuubikutel (august, september), linnatulpadel, Kultuuritahvel MTÜ (september), kaupluste digiekraanidel (20 kauplust, 20 ekraanil 24xh), Digiposter OÜ, Lõunakeskuse siseekraanidel.
- Näituse „Kunst või teadus“ reklaam Poe tn vitriinidel.

Lisaks

- Koostöö blogija Henry Jakobsoniga („A mida Henry teeb?“). Artikkel blogis (september).
- Muuseumi reklaam TÜ tudengite rebaste kingikottidesse (september).
- Helsingis Martin markkinat Eestit tutvustaval messil osalemine ja muuseumi tutvustamine (november).
- Näituste publikuprogrammide reklaami peamised kanalid olid Facebook, Tartu Postimees, Kultuuriaken ja otseturundus listides.
- Muuseumikaardiga seoses oleme saanud end turundada telesaates „Eesti mäng“ (museaalide arvamised, muuseumi kinkekaart auhinnaks).
- Igale suuremale sündmusele ja näitusele loome kommunikatsioonikava, kus on paigas sihtrühm, kanalid, ostetud reklaamid ja sotsiaalmeedia postitused

Tartu Ülikooli muuseum meedias 2023. a

TÜM-i meediakajastused station.ee andmetel 1.01.2023–31.12.2023:

Märksõnad „Tartu Ülikooli muuseum“ | „TÜ muuseum“ | „Tartu Ülikooli ajaloomuuseum“ | „Tartu Ülikooli tähetorn“ | „Tartu tähetorn“ | „Tartu Ülikooli kunstimuuseum“ | „Hull Teadlane“

TÜM/ TT/KM/ HT	Kajastused
Raadio Kuku	7
Tartu Postimees	22 veebis + 16 paberikandjal

Vikerraadio	4
Kultuur.err.ee / err.ee	5
Klassikaraadio	4
Õhtuleht	3
ETV	5
Raamatud.postimees.ee	2
Haridus.postimees.ee	3
Postimees	3
Eesti Ekspress	2
Sirp	6
Novaator.err.ee	1
Delfi meedia	3
Horisont	4
Universitas Tartuensis	3
Goodnews.ee	2
Õpetajate Leht	2
Le.ee	2
Hea Laps	12
Kultuur.postimees.ee	4
Postimehe maakonnalehed	3 + 1

Kokku on märksõnade „Tartu Ülikooli muuseum“, „Tartu Ülikooli kunstimuuseum“, „Tartu tähetorn“ ning „Hull Teadlane“ leviulatus (*reach*) 2023. aastal 7 034 400. Aastal 2022 oli leviulatus 8 181 300.

Facebookis lehe „Tartu Ülikooli muuseum“ jälgijatest on 77,1 % naised ja 22,9 % mehed. Kokku on 2685 jälgijat. Enim on jälgijaid 35–44-aastaste naiste seas.

Instagramis on 1313 jälgijat ja taas on kõige enam jälgijaid 35–44-aastaste naiste seas.

Muuseumi **infokirja** saadame välja 6 korda aastas. Hetkel on liitunud 457 (102 tuli juurde 2023. aastal). Eraldi ainult õpetajatele meõldud infokirja saadame 349 konatktile.

TARTU 2024 KULTUURIFEALINNA PROJEKT

Toomkiriku valgustusprojekt

- Valgustusdisainerite juhtimisel koostatud lõplik valgustusprojekt. Töö teostus täies mahus ja jõudis lõpule alles 2023. aasta suvel.
- Läbi viidud lihthange elektriprojekterija leidmiseks ja koostatud elektriprojekt. Töö tegijaks MicroWatt OÜ. Töö teostus täies mahus ja oli hinnatõusu tõttu planeeritust kallim, aga leidsime sellele rahalise katte.
- Läbi viidud läbirääkimised ja kohtumised Muinsuskaitseameti ja Keskkonnaametiga valgustusprojekti kooskõlastamiseks ning kooskõlastus saadud. Keskkonnaameti

kooskõlastuse osaks on valgustuse mõju uurimine nahkhiirtele. Tegevus on lisandunud 2024. aasta tegevuskavva.

- Ette valmistatud ja läbi viidud hange TK valgustusprojektile ehitaja leidmiseks. Võrreldes varasemalt planeerituga otsustasime mitte teha kahte eraldi hanget ehituseks ja tehnika soetamiseks ning panime mõlemad tööd kokku ühte hankesse. Hanke maksumuseks kujunes 432 832,61 € + km, mis ületas ligi kahekordselt varasemaid prognoose.
- Läbirääkimised ja taotlused TK valgustusprojektile lisarahastuse saamiseks. Puudujääk oli 225 000 €. Puudujäägi katsid võrdselt Tartu linn ja Tartu Ülikool.
- Hanke võitjaga sõlmitud leping ning alustatud töödega TK valgustuse paigaldamiseks. 2023. aastaks tööd lõpetatud, kuna temperatuur ei võimalda enam kaablitööd teha. Planeeritud töödest on tehtud 90%. Järelejäänud kaablitööd tehakse 2024. aasta I poolles koos valgustite paigalduse ja peenhäälestusega.
- Valgusetenduse kontseptsioon on uuendatud.
- Aasta jooksul (periood 2022 oktoober – 2023 juuni ning uuesti 2023. a septembrist) jälgitud nahkhiirte aktiivsust TK varemete vahel. Andmete analüüsi koostas nahkhiire-ekspert Lauri Lutsar 2023. aasta lõpuks. Tehtud analüüsi kasutame baasmaterjalina, et hinnata 2024. aastal valgustuse mõju nahkhiirte elupaigale ja vajadusel korrigeerime valgustuse stsenaariumit.

„Elupäästja“

- Projektiga ühinesid inimgenoomika professor Tõnu Esko, doktorant Hanna Maria Kariis ja kommunikatsioonispetsialist Karoliina Kruusmaa, kellega mõtlesime läbi koostöö vormi ja õpilastele antava kogumisprojekti lähteülesande, milleks sai geneetiliste veidruste kaardistamine. Veidruste all on mõeldud tegelikult igaühe jaoks tavalisi omadusi või oskusi (nt silma- ja juuksevärv, põselohud, muusikaline kuulmine, allergiad, füsioloogilised eripärad), mida määravad geenid. Lähteülesande eesmärk oli tekitada enesekindlust olla veidi erinev, samas mõista, et kõigis on ka väga palju ühist.
- Viisime läbi ideekonkursi projekti kunstniku leidmiseks. Ideekonkursi ettevalmistamisse kaasasime konsultantidena Maarin Ektermanni ja Mary-Ann Talvistu. Nemad jäävad projekti juurde konsultantidena kuni lõpp-kontseptsiooni esitamiseni. Ideekonkursile laekus 6 avaldust. Žürii valis võitjaks Valdek Lauri, kes lõpetas 2023. aasta kevadel Eesti Kunstiakadeemia ehis- ja sepiskunsti eriala.
- 17.–21. aprillini viisime läbi Kivilinna kooli õpilaagri, mille eesmärk oli anda projektile alguspunkt ja aidata kunstnikul mõista kuidas esitada keerulist teaduspärandit kaasahaaraval ja mõistetaval viisil. Projektis osales 80 õpilast kooli 4., 6. ja 7. klassist, kes tegid nädala jooksul järgmisi tegevusi: 1) osalesid loengutel ja töötubades, mis seletasid geneetika olemust ning väiksemahuliste uurimisprojektide läbiviimist, 2) külastasid TÜ Eesti geenivaramut, TÜ muuseumit ning TÜ loodusmuuseumi ja botaanikaaeda, et saada teada, kuidas näeb välja geneetiku töö ning kuidas geneetikat ja loodusliku mitmekesisuse uurimist erinevates valdkondades kasutatakse, 3) viisid läbi uurimisprojekti etteantud teemal geneetiliste veidruste avastamiseks, 4) osalesid kunstniku juhendamisel töötoas, kus räägiti kunsti ja disaini olemusest ja erinevustest ning loodi saadud geneetikaalaste teadmiste põhjal kunstitööd, 5) esitlesid nädala jooksul õpitut ning oma kunstiprojekte.

- Koostasime õpilaagri jooksul valmistatud kunstitööde põhjal näituse, mis oli 11.07–01.10.2023 avatud Tartu Ülikooli muuseumi ajutiste näituste saalis.
- Kunstnikuga on läbi viidud üks õppepäev geenivaramus, kus ta sai tutvuda geneetiku töö ja töövahenditega ning kohtuda projekti kaasatud konsultantidega, mille käigus kunstnik tutvustas installatsiooni esialgset kontseptsiooni ja sai tagasisidet oma ideedele. Plaanis oli kolmas kohtumine 2023. aasta detsembris muuseumi kuraatoritega, mille eesmärk on peegeldada installatsiooni ideed muuseumihariduse ja teaduse populariseerimise parimate praktikate vaatenurgast. Kontseptsiooni lõplik esitamine toimub 2024. aasta I kvartalis, pärast mida hakkab kunstnik tööle installatsiooni ehitamisega.

OSALEMINE TÖÖRÜHMADES JA ORGANISATSIOONIDES

Muuseumi töötajad osalevad erinevates erialaorganisatsioonides ja töögruppdes: ICOM, UMAC, Eesti Muuseumiühing, Eesti Konservatoorite Ühing, Õpetatud Eesti Selts, Teadusajaloo ja Teadusfilosoofia Ühendus, EKKÜ, SIC, Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Selts, Eesti Koguhoidjate Ühendus.

Jaanika Anderson kuulub ICOM Eesti Rahvuskomitee juhatusse, on Coimbra grupi päranditöögrupi liige, osaleb muuseumiterminoloogia töögrupis, kuulub SA Teaduskeskus Ahhaa ja TÜ Kestliku Arengu Keskuse nõukogusse.

Ken Ird Tartu Ülikooli esindaja Tartu linnagiidide atesteerimisel.

Lea Leppik kuulub Haridus- ja Teadusministeeriumi teaduskogude ekspertnõukogusse ja on Tartu Linnamuuseumi nõukogu liige, Tartu Tähetorni astronoomiaringi juhatuse liige.

Küllil Lupkin kuulub ICOM Eesti Rahvuskomitee juhatusse, Eesti Muuseumide aastaauhindade ajutiste näituste hindamise komisjoni.

Mari-Liis Madisson on muuseumi töökeskkonnavolinik.

Mariann Raisma on European Museum Forum Eesti esindaja.

Tiina Vint on ICOM Eesti Rahvuskomitee revisjonikomisjoni liige, osaleb Pallase lõputööde hindamise konserveerimise-restaureerimise valdkonna komisjoni töös ja tegutseb TÜ Kestliku Arengu Keskuse eksperdina.

KESTLIKU ARENGU TÖÖRÜHMA TEGEVUS

22. augustis alustas tööd Tartu Ülikooli muuseumi kestliku arengu töörühm, mille eesmärk oli viia muuseum rohelise muuseumi märgiseni. Märgis anti muuseumile mais 2023.

Meeskonnas tegutses **seitse vabatahtlikku liiget**, esindatud olid kõik osakonnad, kõik hooned, juhatuse liige ja töökeskkonna volinik (Loonde/ II poolaasta Priimägi, Kalda, Sahk, Ribelus, Nõmmela, Lell/ II poolaasta Madisson, Anderson). Toimusid regulaarsed koosolekud ning viisime läbi erinevaid tegevusi:

- Töötajate seas toimus küsitlus nende keskkonnasäästlike harjumuste, motivatsiooni ja koolitusvajaduste kohta.
- Korraldati jäätmete sorteerimine liigiti.
- Kunstimuuseumis seati sisse puhke- ja kööginurk.
- 23.–27.01.2023 osalesid muuseumi töötajad digikoristusnädalal. Puhastati postkaste, arvutite sisu, korrastati ühisketaste failide kaustu ning utiliseeriti aegunud seadmeid.
- Viidi läbi kaks koolitust töötajatele: keskkonnasõbraliku kontori üldkoolitus (Tartu Loodusmaja koolitaja Eeva Kirsipuu-Vadi), prügi sorteerimise koolitus (Tartu Loodusmaja koolitaja Aili Elts).
- Koostati keskkonnahoidlike näituste korraldamise meelespea (oluline taaskasutuse teadvustamiseks, jätkusuutlike printsiipide juurutamiseks näitusetevuses).

- Keskkonnahoidlike näituste korraldamise meespea koostamise ja kontorite remondiga seoses sorteeriti ja utiliseeriti 4 tonni prügi ning selle tulemuseks on korrastatud pööning, kus hoitakse materjale, vitriine jms, mida saab taaskasutada.
- Kaardistati TK ja TT ligipääsetavus ning koostati memo ligipääsetavuse parandamiseks, uuendati toomkirikus kaldteid lävepakkude ületamiseks. Jälgitakse regulaarselt TK ja TT tarbimisnäitajaid.
- Kohtuti TÜ keskkonnanõuniku Mariliis Štrik-Ottiga, et arutada kestlikkuse eesmärgi ja võimalusi nende teostamiseks.
- Osaleti ICOM-i roheline muuseumi töörühmas ja nende koolitustel.

ARENDEUS-, HALDUS- JA MAJANDUSTEGEVUS

Töötervishoiukava ja riskianalüüsi tegevuskava täitmine.

IT-vahendite uuendamine vastavalt vajadusele.

Lossi 25

TK varemete ekspertiis ja hooldus.

Valge saali uuenduste kavandamine, küttesüsteemi vahetus, toolide vahetus, esitlusekraani paigaldus.

TK kontorikorruse remont, kütte- ja elektrisüsteemi vahetus, parketi vahetus.

Ülikooli 18 (kunstimuuseum)

Kööginurga sisseseadmine.

Uppsala 8

Koridoris tuletõkkeklaaside paigaldus akendele.

Aastajakella paigaldus ja torni valgustuse vahetus.

Jõupistiku paigaldus torni.

LISA 1. Tartu Ülikooli muuseumi näitused 2023. a**Toomkirik****Ajutised näitused****17.11.2023–19.05.2024 „Kunst või teadus“**

Tartu Ülikooli muuseumi, Eesti Kunstimuuseumi ja Eesti Kunstiakadeemia koostöönäitus võtab põhjalikumalt vaatluse alla kunsti ja teaduse suhete ajaloo Eestis. Tähelepanu keskmes on loodus- ja meditsiiniteaduste visualiseerimine 19. sajandil ja 20. sajandi alguses. Sel ajal olid need teadusharud tihedalt põimunud rassiteaduse ja kolonialismiga. Näitusel vaadeldakse Eesti teaduspildi vastuolulisi suhteid Vene impeeriumi valduste kaardistamise ja kontrollimisega. Fookuses on ka kogudes leiduva materjali päritolu ja muuseumieetika küsimused: kuidas leida uusi viise teaduskogude kujunemise ajaloos peituva sotsiaalse ebavõrdsuse ja tõrjutuse uurimiseks ja esitamiseks?

Näituse meeskond

Kuraatorid: Jaanika Anderson, Linda Kaljundi, Kadi Polli, Kristiina Tiideberg, Ken Ird

Näituse kujundus ja visuaalne identiteet: Jaanus Samma

Meediagraafika kujundus: Külli Kaats ja Maarja Roosi

Koordinaator: Külli Lupkin, Magdaleena Maasik

Haridusprogrammid: Klaus-Peeter Ladva

Statistika

Perioodil 16.11–18.12.2023 külastas näitust umbes 870 inimest (arvestatud pileti ostnuid, tasuta sissepääsuõigusega külastajaid ning üritusi, mille puhuks tuli eraldi näitusesaalid lahti hoida), s.o keskmiselt 36 inimest muuseumi lahtiolekupäeva kohta. Läbi viidi kaks kuraatorituuri, millel osales 30 inimest.

11.07–30.09.2023 näitus Tartu Kivilinna kooliga läbi viidud „Elupäästja“ projektinädala töödest

Näitusel sai tutvuda Tartu Kivilinna kooli õpilaste poolt loodud 12 fantaasiateosega.

Projekti „Elupäästja“ raames viis muuseum Tartu Kivilinna kooli õpilastega läbi projektinädala, mille käigus koguti teadmisi geneetika kohta. Saadud teadmistele anti muuseumis toimunud töötubade käigus kunstniku Valdek Lauri juhendamisel kunstiline vorm. Loodud teosed peegeldasid projektinädala käigus nähtut ja kogetut.

Näituse meeskond

Kujundaja: Kristi Ruus

Trükk: Tartu Ülikooli Kirjastus

Toimetaja: Sirje Toomla

Tõlkija: Scriba OÜ

Näituse meeskond: Anne Arus, Karoliina Kalda, Valdek Laur, Külli Lupkin, Tanel Nõmmik, Katrin Tegova

Statistika

Näituseperioodi jooksul külastas näitust umbes 4700 inimest (arvestatud pileti ostnuid, tasuta sissepääsuõigusega inimesi ning üritusi, mille puhuks tuli eraldi näitusesaalid lahti hoida), s.o keskmiselt 67 inimest muuseumi lahtiolekupäeva kohta. Kuraatorituure ega publikuprogramme ei toimunud.

23.02–08.04.2023 „Pariisi taeva all II“

Näitus andis ülevaate kunstnik Aleksander Vardi (1901–1983) üle kuuekümne aasta kestnud loometeest. Vardi õppis Tartu Kõrgemas Kunstikoolis Pallas ja võttis kunstnikutee alguses eeskujuna oma õpetajate Konrad Mäe ekspressionismist ja neoimpressionismist ning Ado Vabbe futurismist. Tema tundlikule kunstnikunatuurile osutus kõige sobivamaks 1930. aastatel Pariisis levima hakanud impressionism.

Näitus oli osa 2021. aastal Pärnus Uue Kunsti Muuseumis alanud Aleksander Vardi 120. sünnipäeva tähistamisest. Näituse autor on kunstiajaloolane Krista Piirimäe.

Näituse meeskond

Näituse koostaja: Krista Piirimäe

Tekstide toimetamine ja tõlkimine: Sirje Toomla, Refiner Translations OÜ

Kujundus: Maarja Roosi

Plakati kujundus: Karin Leies (Tartu Kunstikool)

Trükk ja kujundus: Raamikoda, Salibar, TÜ Kirjastus

Toimkond: Anne Arus, Karoliina Kalda, Tanel Nõmmik, Kristiina Ribelus

Statistika

Näituseperioodi jooksul külastas näitust umbes 1600 inimest (pileti ostnud ja tasuta sissepääsuõigusega külastajad), s.o keskmiselt 50 inimest muuseumi lahtiolekupäeva kohta. Toimus neli kuraatorituuri ja ekskursioon Pallase tudengitele, kus osales umbes 170 inimest.

28.06.2022–29.01.2023 „Palju õnne!? Näitus heaolust, vaimsest tervisest ja tasakaalust“

Eesti Tervisemuuseumi rändnäitus juhib tähelepanu vaimse tervise küsimustele ning jagab näpunäiteid, kuidas oma heaolu parandada. Näitusel uuritakse, mis on õnn, kuidas seda leida ning miks on mõned inimesed ja rahvad õnnelikumad kui teised. Lisaks jagatakse näpunäiteid, kuidas keskenduda positiivsele ja muuta teadlikult oma elu paremaks.

18.05.2021–12.06.2022 sai näitust külastada Eesti Tervisemuuseumis.

Näituse meeskond

Kuraator: Ülle Kask (Tervisemuuseum)

Projektijuhtimine: Herke Kukk, Anne-Mai Helemäe, Kristi Leps (Tervisemuuseum)

Tekstid: Tiina Jõgeda, Jaan Aru, Ülle Kask, Liisi Kõõts-Ausmees, Andero Uusberg

Ruumikujundus: b210

Graafiline disain: Martin Veisman (Ruum 414)

Tartu Ülikooli muuseumi meeskond: Karoliina Kalda, Kadri Kaljurand, Tiiu Kreegipuu, Klaus-Peeter Ladva, Ele Loonde, Külli Lupkin, Tanel Nõmmik, Triin Veskimäe

Statistika

Eksponeerimisperioodi jooksul külastas näitust umbes 7300 inimest (arvestatud pileti ostnuid, tasuta sissepääsuõigusega külastajaid), s.o keskmiselt 50 inimest külastuspäeva kohta. Läbi viidi 26 haridusprogrammi, kus osales 490 osalejat. Lisaks kolm vestlusõhtut, kus osales 38 inimest.

Ajutised näitused väliruumis

08.07–01.10.2023 heliinstallatsioon „Aja kaja“ toomkiriku varemete vahel.

Helikunstnik: Patrick Tubin McGinley

Tehniline lahendus: Martin Rästa (Baas)

Projektijuhid: Kadri Asmer, Mariann Raisma

Statistika

Kuna heliinstallatsioon asus toomkiriku varemete vahel, siis seda külastanud inimeste arvu pole võimalik määrata.

16.05.–01.10.2023 Toome teaduslinn

Neljandat aastat järjest avati Toomemäel teaduslinn, kus oli kümne teaduslinna hoone abil võimalik tutvuda eri teadusharude saavutustega. Muu hulgas sai haiglas arvutada nakatamiskordajat, koolis binaarkoodis oma nime kirjutada, mõõta pärnale pühendatud ausamba juures puu vanust ja tiirutada teaduslinna satelliidi juures ümber Päikese nagu Maa ja Marss.

Toome teaduslinn valmis 2020. aasta suveks. 2021. aastal täiendati teaduslinna nelja majaga.

Statistika

Kuna teaduslinn asus Toomemäel, siis seda külasthanud inimeste arvu pole võimalik määrata.

Külalisnäitused

28.11.2023–28.02.2024 „Tartu Ülikooli 350. aastapäeva juubeli puhul Euroopa audoktoritele valmistatud medalite lugu“ muuseumi Valges saalis.

Väljapaneku koostas üks medali autoritest, toona Eesti Riiklikus Kunstiinstituudis õppinud Indrek Päi, kes valmistas medali diplomitööna.

Väljapanek valmis raamatu „Eestikeelse Tartu ülikooli esimene aastasada“ (Erki Tammiksaar) esitluseks. Väljapanek koosnes Indrek Päi poolt loodud medali kavanditest ning Indrek Ilometsa kogusse kuuluvast audoktorite medalist.

08.10.2023–... „Millal ma koorun?“ (Vahtplast, betoon; 2023). Kõrgema Kunstikooli Pallas skulptuuritudengi Rasmus Hirve teos valges saalis.

02.12.2022–20.01.2023 Portugali saatkonna näitus „**Back to the steps that were taken**“ kirjanik José Saramagost. Näitust eksponeeriti Tartu Ülikooli muuseumi valges saalis.

Püsinäituse uuendus

Alates 27.01.2023 „Mis on valgus? Georg Friedrich Parroti füüsikakabinet“. Püsinäituse uuendus Parroti kabinetis.

Parroti füüsikakabinetis näidatakse, kuidas loodusseaduste tundmine meie elu paremaks ja põnevamaks teeb ning tutvustatakse optikat kui olulist füüsika valdkonda atraktiivsel ja mängulisel viisil. Kabinetis saab uurida ja avastada mõne loodusnähtuse põhjuslikke seoseid ja inimteadmiste kogunemist sajandite jooksul.

Uuendatud püsinäitusel keskendutakse optikale. Optika põhitõed – valguse murdumine ja peegeldumine – pandi paika juba 17. sajandil. 19. sajandil hakati valmistama täiesti uuel tasemel optikariistu, näiteks akromaatilisi mikroskoobe, teleskoobe ja sekstante. Parrot oli kõigi uuendustega hästi kursis ja tellis Tartu ülikooli füüsikalaborisse teadusriistu parimatelt meistritelt. Näitusel näeb neid stiilseid ja ainulaadseid kakssada aastat vanu teadusriistu täies eheduses.

Näituse meeskond

Kuraatorid: Lea Leppik, Kärt Soieva

Kunstnik: Mari Kurismaa

Graafiline kujundaja: Mari Kaljuste

Projektijuht: Ken Ird

Meister ja projektijuht: Tanel Nõmmik

Konsultandid: Jaak Jaaniste, Jaak Kikas

Toimkond: Anne Arus, Karoliina Kalda, Madis Kasemaa, Ele Loonde, Külli Lupkin, Netty Muld, Kristiina Ribelus, Maris Tuuling.

Keeletoimetaja: Sirje Toomla

Tõlkija: Scriba OÜ

Video: TÜ visuaalmeedia talitus

Trükk: Salibar

Valgus: Heiki Taal

Inventar: Akka Disain, Ingemar Maasikmäe (Restaureerimiskeskus), reklaamibüroo Salibar

Toetajad: Eesti Kultuurkapital, Eesti Teadusagentuur.

Statistika

2023. aasta jooksul külastas näitust umbes 13 000 inimest (arvestatud pileti ostnuid, tasuta sissepääsuõigusega külastajaid ning üritusi, mille ajaks tuli näitusesaalid lahti jätta), s.o keskmiselt 52 inimest külastuspäeva kohta. Läbi viidi neli tellitud ekskursiooni, kus osales kokku 102 inimest.

Kõik toomkiriku püsinäitused

Siseruumis

Keskaegne hauakamber ja Stephanus de Velde hauaplaat toomkiriku fuajees. Alates 2013.

Tartu Ülikooli ja Tartu ajajoon „Ülikool ja Tartu“ toomkiriku fuajees. Alates 02.09.2019.

„**Pane vaim valmis! Tartu Ülikooli sada nägu**“ toomkiriku peatrepikojas. Alates 18.10.2019.

Arne Maasiku arhitektuurifotod Tartu toomkirikust toomkiriku peatrepikojas. Alates 18.10.2019.

„**Tartu Ülikooli lugu**“ valges saalis. Alates 2012. Täiendatud rektorite digitaalse galerii ning faktidega ülikooli kohta 06.12.2018.

Ülikooli varakamber toomkiriku neljandal korrusel. Alates 2012. Uuendatud 06.12.2018.

„**Minu elu ülikool**“ Morgensterni saalis toomkiriku viiendal korrusel. Alates 29.11.2019.

Hullu Teadlase kabinet toomkiriku viiendal korrusel. Alates 2013. Uuendatud 2016 ja 2021.

Toomkiriku saladuste kamber toomkiriku kuuendal korrusel. Alates 14.12.2021.

Parroti kabinet toomkiriku seitsmendal korrusel. Alates 05.07.2017 elektriteemaline näitus

„Mõistatuslik elekter“. Näitust täiendatud ajalooliste füüsikainstrumentide kollektsiooniga 24.09.2018. Perioodil 24.10.2022–27.01.2023 näitus suletud uuenduseks. Avatud uuendatud kujul 27.01.2023 näitusega „Mis on valgus? Georg Friedrich Parroti füüsikakabinet“.

Väliruumis

Toomemäe ja toomkiriku väliekspositsioon toomkiriku kõrval ning varemete vahel. Alates 06.06.2019.

„**Kultuuride kohtumispaik – Tartu**“ Toomemäel. Alates 28.06.2019.

Kunstimuuseum

Ajutised näitused

17.11.2023–17.02.2024 „Kunst või teadus. Maastikumaali geoloogia“

Näitus käsitleb geoloogia ja maastikumaali vastastikust mõju. Tänapäeval, mil üha suurem osa infost on visuaalne ja oskus pilte kriitiliselt tõlgendada järjest vajalikum, tasub värske pilguga vaadata ka ajaloolisi teadusjooniseid. Piltide ülesandeks ei ole ainult teaduse vahendamine ja illustreerimine, vaid need mängivad aktiivset rolli uute teadmiste loomisel.

Näituse meeskond

Kuraatorid: Kadi Polli, Kristiina Tiideberg

Näituse kujundus ja visuaalne identiteet: Jaanus Samma

Meediagraafika kujundus: Külli Kaats ja Maarja Roosi

Tekstide autorid: Mare Isakar, Linda Kaljundi, Krister Kruusmaa, Kadi Polli, Kristiina Tiideberg, Epi Tohvri

Koordinaatorid: Külli Lupkin, Magdaleena Maasik

Statistika

Perioodi 17.11–18.12.2023 külastas näitust umbes 520 inimest (pileti ostnud ja tasuta sissepääsuõigusega külastajad), s.o keskmiselt 22 inimest muuseumi lahtiolekupäeva kohta. Toimus üks kuraatorituur, kus osales 22 külastajat.

21.06–28.10.2023 „Loovus². Tartu Ülikooli teadlased ja kunstiharrastus“

Suvenäitus tõi kokku kaheksa Tartu Ülikooli teadlase ja õppejõu kunstiharratuse. Näitusel osalesid Endla Lõhkivi, Ene Ustav, Imbi Traat, Inna Rebane, Jaak Kikas, Lemme Haldre, Tiina Kraav ja Tõnu Esko.

Näituse meeskond

Kuraatorid: Ingrid Sahk, Maris Tuuling

Kujundaja: Maris Tuuling

Graafiline disainer: Maarja Roosi

Statistika

Näituseperioodi jooksul külastas näitust umbes 3000 inimest (pileti ostnud ja tasuta sissepääsuõigusega külastajad), s.o keskmiselt 28 inimest muuseumi lahtiolekupäeva kohta. Toimus kaks avalikku kuraatorituuri, kus käis 20 külastajat.

22.04.2022–27.05.2023 „Iidamast-aadamast. Heaks eluks vajalikud asjad“

Tartu Ülikooli kunstimuuseumi ajutine näitus toob Eesti muuseumidest ja raamatukogudest külastajani kaugete kultuuride kaja. Näitusel näeb ligi 200 eset, mis pärinevad iidsest Sumerist ja Egiptusest, antiiksest Kreekast ja Roomast ning samuti Indiast, Hiinast ja Jaapanist.

Näitus viib külastajad põgusale kultuureisile ajas ja ruumis läbi killukeste, mida hoitakse Eesti muuseumides ja raamatukogudes. Esemid on nii tuhandete aastate vanusest kui ka lähemast ajast, kuid nad kõik kannavad endas esindatava kultuuri traditsiooni ja aitavad mõista ammustel aegadel elanud inimeste mõttelaadi.

Näituse meeskond

Kuraatorid: Terje Lõbu, Külli Valk

Projektijuht: Terje Lõbu

Kunstnik: Liina Unt (Endla Teater)

Graafiline kujundaja: Kadri Hallik (Eesti Draamateater)

Trükk: Salibar OÜ

Näituse meeskond: Jaanika Anderson, Anne Arus, Karoliina Kalda, Tiiu Kreegipuu, Ele Loonde, Külli Lupkin, Piibe Nõmm, Tanel Nõmmik, Kristiina Ribelus

Lisaks Tartu Ülikooli kogudele on näitusel eksponeeritud esemed järgmistest muuseumitest või raamatukogudest: Saaremaa Muuseum, Narva Muuseum, Eesti Ajaloomuuseum, Eesti Kunstimuuseum, Mikkel Muuseum, Eesti Rahva Muuseum, Tartu Ülikooli raamatukogu

Statistika

Näituse eksponeerimisperioodi jooksul külastas näitust umbes 6000 inimest (pileti ostnud ja tasuta sissepääsuõigusega külastajad), s.o keskmiselt 19 inimest muuseumi lahtiolekupäeva kohta. Toimus seitse kuraatorituuri, kus osales u 115 külastajat. Lisaks toimus kolm publikuprogrammi, kus osales 36 inimest.

Kõik kunstimuuseumi püsinäitused

Muumiakamber alates 08.02.2017.

Vana-Kreeka kunsti püsinäitus alates 2000. aastast.

Tähetorn**Ajutised näitused****28.10.2023–31.12.2024 Tartu tähetorni astrofotokonkursi võidutööde näitus.**

Näitusel Toomemäel tähetorni ees saab näha 2023. aasta astrofotokonkursi võidutöid. Võistlus toimus kuues kategoorias (Kuu, süvataevas, linna astrofotograafia, Päikesesüsteem, tähistaevas ja atmosfäärinähtused) ning näitusel näeb iga kategooria kolme paremat tööd. Konkursile laekus 167 fotot, mida hinnati kolmes vanuserühmas: kuni 12-aastased, 12–18-aastased ning 19-aastased ja vanemad.

Näituse meeskond

Konkursi žürii: Jaak Kikas, Lea Leppik, Kadri Tinn

Projektijuht: Kärt Soieva

Toimkond: Piibe Nõmm, Kadri Kaljurand, Karoliina Kalda, Kaarel Nõmmela, Ilona Piirimägi

Trükk ja kujundus: Salibar

Statistika

Kuna näitus asub väliruumis, pole seda külastanud inimeste arvu võimalik määrata.

20.05.2023–17.05.2024 „Päike, meie oma täht“

Näitus tähetorni hoovis jälgib arusaamade muutumist Päikese kohta. Näitusel uuritakse kuidas on kogutud teadmisi Päikesest ja kuidas sellesse on panustanud Tartu tähetorniga seotud teadlased.

Näituse meeskond

Koostajad: Lea Leppik, Kaarel Nõmmela, Kärt Soieva

Konsultandid: Jaak Jaaniste, Tõnu Viik

Keeletoimetaja: Sirje Toomla

Tõlkija: Annabel Bremen

Kujundaja: Maarja Roosi

Statistika

Kuna näitus asus väliruumis, pole seda külastanud inimeste arvu võimalik määrata.

28.10.2022–19.05.2023 „Baikali ja Berliini vahel. Astronoom Schwarz 200“

Näitus on pühendatud tähetorni viimasele saklasest direktorile Peter Carl Ludwig Schwarzile ja annab ülevaate nii tema elukäigust kui ka Tartu tähetorni arengust tema juhtimisel. Kirjad abikaasale väljendavad muljeid, mida suurejooneline Siber temas äratas. Ajaloolistelt geograafilistelt kaartidelt võib näha, kuidas Vene impeerium teadlaste uurimisretkede tulemusel Kaug-Idas laienes. Välinäituse jätkuna näeb tähetornis ajaloolisi vaatlusriistu, millest mõned käisid ka Siberis.

Näituse meeskond

Kuraatorid: Lea Leppik, Mirt Kruusmaa

Kujundaja: Maarja Roosi (TÜ Kirjastus)

Trükk: Salibar

Statistika

Kuna näitus asus väliruumis, pole seda külastanud inimeste arvu võimalik määrata.

26.03.2022–09.10.2023 astrofotokonkursi võidutööde näitus

Tartu tähetorni trepikojas eksponeeritakse 2022. aasta astrofotokonkursi 18 parimat fotot.

Võistlusest said osa võtta nii lasteialapsed kui ka nende vanavanemad kolmes vanuserühmas: kuni 12-aastased, 12–18-aastased ning 19-aastased ja vanemad. Töid hinnati kuues kategoorias: kuu, süvataevas, Päikesesüsteem, tähistaevas, atmosfäärinähtused ja linna astrofotograafia.

Konkursile esitati 131 fotot, mis olid tehtud 2021. või 2022. aastal.

Näituse meeskond

Žürii: Jaak Kikas, Lea Leppik, Kadri Tinn

Projektijuht: Kärt Soieva

Toimkond: Ele Loonde, Tanel Nõmmik, Karoliina Kalda, Külli Lupkin

Trükk ja kujundus: Salibar

Statistika

Näituse eksponeerimisperioodi jooksul külastas näitust umbes 8600 inimest (pileti ostnud ja tasuta sissepääsuõigusega külastajad), s.o keskmiselt 33 inimest muuseumi lahtiolekupäeva kohta.

Kõik tähetorni püsinäitused

Idasaal, läänesaal, kelder, trepikoridor, planetaarium ja rõdu. Avatud 2011, uuendatud 2017.

„**Õpiku kabinet**“ kellatoas alates 2018.

Näitused mujal

27.11.2023–02.06.2024 näitus „Vee ja leiva peale“ Tartu Ülikooli Narva kolledžis. Näitus Kristina Viina illustatsioonidest, mis on loodud ülevaatesteose „Tartu Ülikooli kartseri lood“ (autorid Ken Ird ja Kristiina Tiideberg) tarbeks.

Näituse meeskond

Projektijuht: Ken Ird

Kujundaja: Maarja Roosi

Trükk: Salibar

Keeletoimetaja: Sirje Toomla

Tõlge: Refiner Translations

24.04–19.11.2023 näitus „Vee ja leiva peale“ Tartu Ülikooli peahoone fuajees. Näitus Kristina Viina illustatsioonidest, mis on loodud ülevaatesteose „Tartu Ülikooli kartseri lood“ (autorid Ken Ird ja Kristiina Tiideberg).

Näituse meeskond

Projektijuht: Ken Ird

Kujundaja: Maarja Roosi

Trükk: Salibar

Keeletoimetaja: Sirje Toomla

Tõlge: Refiner Translations

14.10.2022–19.03.2023 „Kunst või teadus“ Kumu kunstimuuseumis

Tartu Ülikooli muuseumi, Eesti Kunstimuuseumi ja Eesti Kunstiakadeemia koostöönäitus võtab põhjalikumalt vaatluse alla kunsti ja teaduse suhete ajaloo Eestis. Tähelepanu keskmes on loodus- ja meditsiiniteaduste visualiseerimine 19. sajandil ja 20. sajandi alguses. Sel ajal olid need teadusharud tihedalt põimunud rassiteaduse ja kolonialismiga. Näitusel vaadeldakse Eesti teaduspildi vastuolulisi suhteid Vene impeeriumi valduste kaardistamise ja kontrollimisega. Fookuses on ka kogudes leiduva materjali päritolu ja muuseumieetika küsimused: kuidas leida uusi viise teaduskogude kujunemise ajaloos peituva sotsiaalse ebavõrdsuse ja tõrjutuse uurimiseks ja esitamiseks?

Näituse meeskond

Kuraatorid: Jaanika Anderson, Linda Kaljundi, Kadi Polli, Kristiina Tiideberg, Ken Ird

Näituse kujundus ja visuaalne identiteet: Jaanus Samma

Meediagraafika kujundus: Külli Kaats

Koordinaator: Magdaleena Maasik

LISA 2. Kogude juurdekasv ja seis 2023. a

Ajalooline astronoomia-matemaatika kogu 762 (ÜAM AjAM)*

Ajalooline esemeline kogu 9056 (ÜAM Aj), sh juurdekasv 294

Ajalooline füüsika-keemia kogu 4 685 (ÜAM AjKF)

Ajalooline kunstikogu 927 (ÜAM AjK), sh juurdekasv 2

Ajalooline meditsiinikogu 14 568 (ÜAM AjM), sh juurdekasv 4

Arhiivkogu 78284 (ÜAM Ar), sh juurdekasv 6980

Fotokogu 89 195 (ÜAM F ja KMM F), sh juurdekasv 17295

Skulptuurikogu 474 (KMM S)

Gemmide valandid 19 093 (KMM GE)

Mündivalandite kogu 3509 (KMM Nv)

Graafikakogu 7735 (KMM GR)

Joonistuste kogu 551 (KMM JO)

Maalikogu 283 (KMM MA)

Ikoonikogu 228 (KMM IK)

Antiikoriginaalide kogu 152 (KMM A)

Numismaatikakogu 336 (KMM N)

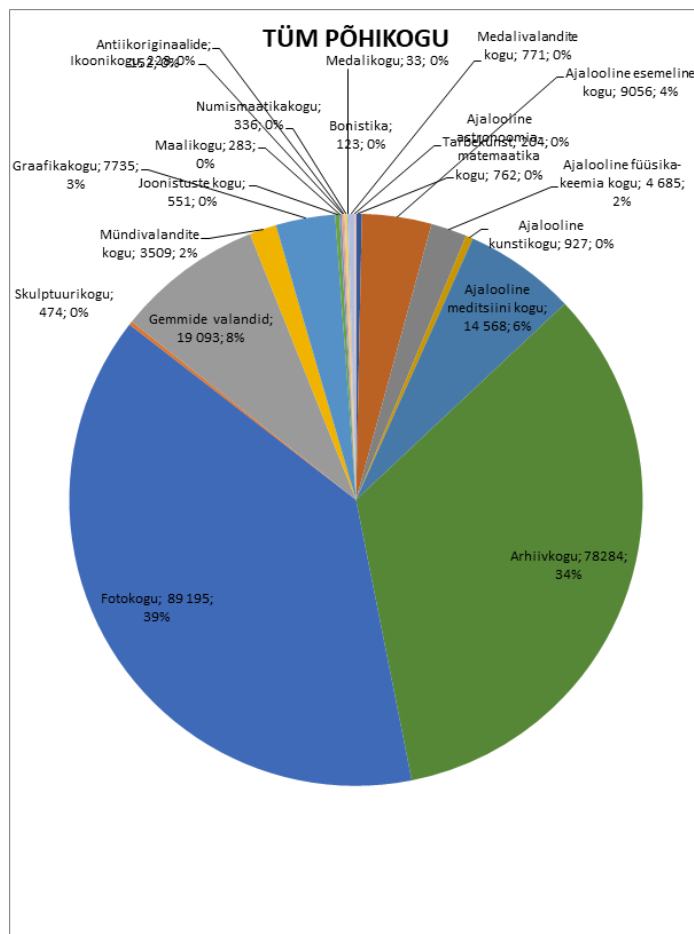
Bonistika 123 (KMM B)

Medalikogu 33 (KMM ME)

Medalivalandite kogu 771 (KMM Mv)

Tarbekunstikogu 204 (KMM TK)

*allajoonitud kogudes on retrospektiivne sisestamine MuSis lõpetatud.

Joonis 9. TÜM-i museaalid on jagatud 20 alakogusse, millest 19 on MuSis retrospektiivselt sisestatud.